

ZÁHONYI ANDRÁS
A TATÁRLAKAI
CSILLAGÓRA

FRIG Kiadó

Záhonyi András

A TATÁRLAKAI CSILLAGÓRA

A korong megadja
készültének idejét.
Ugyanis az Ikrektől
a Nyilasig található
csillagképeket – úgy,
ahogyan a korongon
látható – csak a Kr.
e. 4000-5000 körüli
időszak tavaszi nap-
éjegyenlőségeinek (a
Kos hónapjának) kez-
detén láthatjuk egy-
szerre az égen.

ZÁHONYI ANDRÁS

A TATÁRLAKAI
CSILLAGÓRA

FRÍG Kiadó

Záhonyi András: A tatárlakai csillagóra

© Záhonyi András, 2011.

Minden jog fenntartva

A FRÍG Kiadó őstörténeti sorozatának szerkesztője:

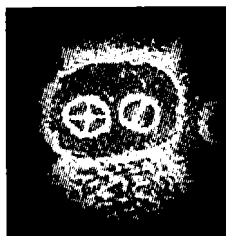
Varga Csaba

Felelős kiadó: Varga Csaba

Sokszorosítás: G-Print Nyomda

Felelős vezető: Wilpert Gábor

ISBN: 978 963 9836 19 8

FRÍG Kiadó

TARTALOM

Előszó	7
Tatárlaka	9
A tatárlakai leletek	10
További 10 lelet a sírban	12
Régészek álláspontja	13
Külföldi szakemberek véleménye	17
Götz László gondolatai a tatárlakai leletekről	20
További vélemények a leletekről	22
A korong jeleinek eddigi értelmezései	29
Forrai Sándor betű szerinti megközelítése	31
Friedrich Klára betű szerinti megközelítése	32
Badiny Jós Ferenc megjegyzései	35
A korong jeleinek fogalomírás szerinti olvasata	36
Harmatta János olvasata	41
Marija Gimbutas modellje	44
A három agyagtábla korára tett megállapítások	46
Pontosabb kormeghatározás lehetősége	51
A „forró nyom”	53
Csillagászati megközelítések	55
Rumi Tamás véleménye	57

Nyomozás a Napúton a Kr. e. 7. évezredben	59
A sumer képjelek szerepe	61
Egy utalás a korong korára	64
Korong és Csillagtérkép	66
Égi szarvasvadászat a pristinai és a tatórlakai korongon	68
A Cassiopeia csillagkép felbukkanása	76
Az Orion	81
A tatárlakai korong jelei és a csillagképek	88
Tordos és Tatárlaka, emlékezés Torma Zsófiára	95
Torma Zsófia	98
Összehasonlító táblázatok	100
Varga Csaba kiegészítése a tordosi cserepek jeleivel kapcsolatban	107
A Torma-gyűjtemény I-III táblái és felirataik	110
Torma Zsófia emlékkonferencia 2007-ben	116
Források	130
The oldest scripts of Europe on a clay disk of Tartaria (Alsótatórlaka), abstract	134

ELŐSZÓ

Gyárfás Ágnes és Nagyné Fülöp Krisztina társszerzőjeként (Nungal, Ningirsu, Nefrot, Ménrót, Nimród, Ősi Gyökér 2002/4., 64-71. o.) már magam is kifejtettem gondolataimat a tatárlakai korong bal alsó negyedének feliratával kapcsolatban. Akkor még csak a Nyilas csillagkép felismeréséről számolhattam be.

Ősi titkok nyomában c. könyvemben (MBE, Miskolc, 2005) kiegészítem az ott leírtakat, és kísérletet tettem a korong teljes jel- és képkészletének csillagászati értelmezésére.

Az eddigi megfejtéseket – köztük az előbb már említetteket – áttanulmányozva arra jutottam, hogy olyan értelmezést érdemes keresni, amely módszerében egységes és több szempontból is megerősíthető.

Ezért kezdtem bele a kör alakú tárgyak jeleinek, rajzolatainak vizsgálatába. Arra jutottam, hogy több esetben – pl. a tordosi korong (Erdély), a knosszoszi kör alakú tábla (Görögország) és a karanovoi agyag pecsétnyomat (Bulgária) jeleinek elemzése során – a jelek csillagképek ábráiként is értelmezhetők. Stonehenge

napállások és holdfázisok megfigyelésére készült obszervatóriuma, a denderai Zodiákus, a nebrai korong Napot, Holdat, és a Fiastyúkot ábrázoló rajzolata bizonyítják, hogy a csillagászati és asztrológiai ismeretek fontos szerepet töltöttek be őseink életében.

Innen vettem a bátorságot, hogy nekifogjak a tatárlakai korong alapos csillagászati vizsgálatának. Módszerem alapja a csillagképi megfeleltetések, párhuzamok keresése. Meggyőződésem, hogy az analógiás és racionális gondolkodás nem egymás kizárói, hanem – éppen ellenkezőleg – egymás segítői lehetnek, ha megfelelő helyen és alázattal együtt alkalmazzuk őket.

TATÁRLAKA

TATÁRLAKA egy falu a Maros erdélyi szakaszán, mely az 1960-as években világhírnévre tett szert. Itt bukkantak fel 1961-ben a Kárpát-medence és Európa legősibb írásemlékei.

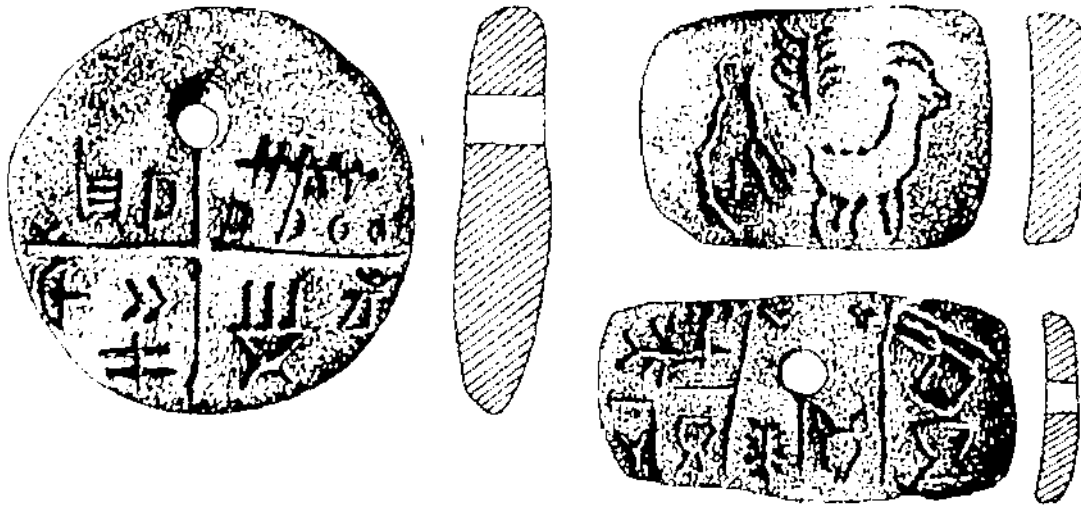
A három tábla helyi agyagból készült, így kizárt, hogy kereskedelmi úton került volna a Maros mentére.

Számos szakember szerint legalább 5000 évesek. H. E. Suess (San Diego) radiocarbonos módszerrel ennél is régebbinek becsülte a táblácskák korát, melyek megállapítása szerint a Kr. e. 5500. körül kezdődő Tordos-Vinča (bánáti) kultúrkörhöz tartoznak. N. Vlassa kolozsvári régész ezt Tordos-Petrești kultúrájának nevezi.

Fontos, hogy tudjunk e leletekről, hiszen a Kárpát-medence és Európa legősibb írásemlékeiről van szó!

A TATÁRLAKAI LELETEK

Európában és hazánkban is nagy becsben őrzik a középkori írásemlékeket. New Yorkban már egy 19. századi templom is régiségnek számít. Képzeljük el, mekkora csoda lenne az Egyesült Államokban egy kb. 5000 éves, feliratos lelet! A tatárlakai táblák és korong azonban furcsa módon nem kaptak nagy nyilvánosságot és nem kerültek be az írástörténeti szakkönyvekbe sem.

1. kép. A három tatárlakai lelet.

Nicolae Vlassa régész ásatásakor olyan helyi agyagból készült táblák kerültek elő, melyeken több kutató (köztük az angol M. S. Hood régészprofesszor, a sumerológiában járatos német A. Falkenstein és az iranisztika magyarországi szaktekintélye, Harmatta János) is mezopotámiai képjeleket ismert fel.

A legközismertebb a felső részében átfúrt korong, melyet az erdélyi régész, Vlassa csapata 1961-ben talált meg a Szászváros közelében lévő település határában:

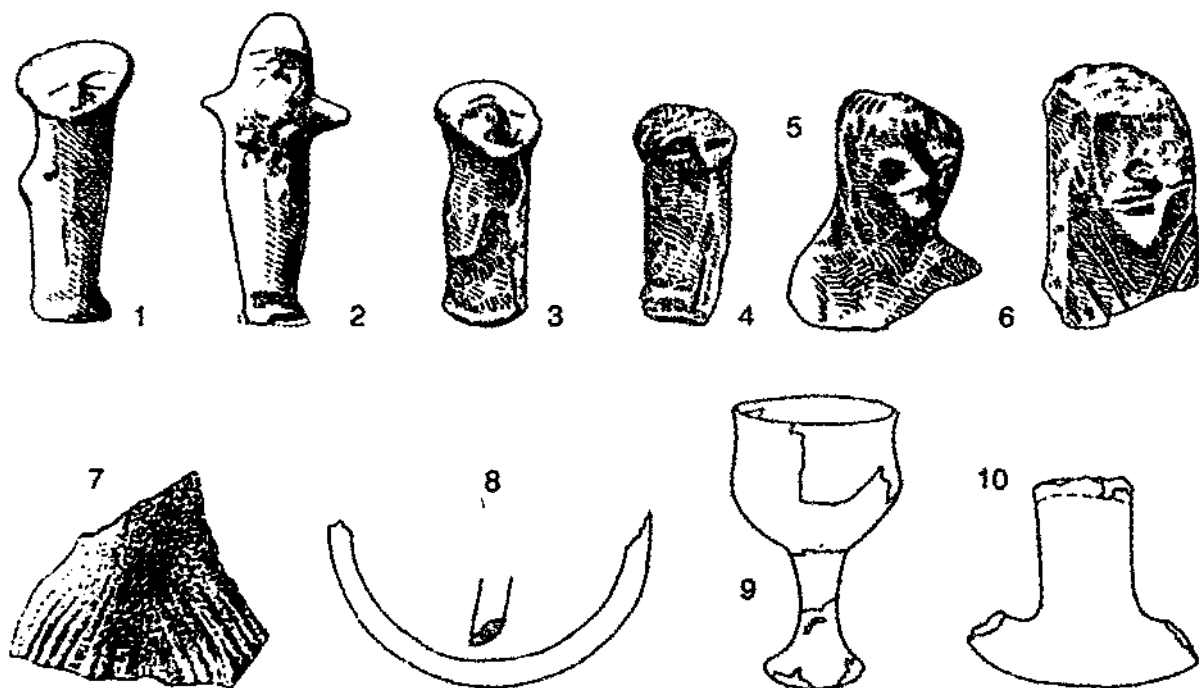

2. kép. Felvétel a viszonylag vastag korongról.

A tatárlakai korong 6,1 cm átmérőjű.

A körkeresztrel négy részre osztott korong a kutatók többsége szerint csillagfigyelő eszköz (vagy amulett – ez utóbbi ellen szól azonban az eredeti agyagtárgy nagy mérete és súlya).

TOVÁBBI 10 LELET A SÍRBAN

3. kép.

A sírban talált további tárgyak: 4 agyagszobrocska (1-4), 2 alabástrom-szobor (5-6), nagyobb korsó vállrésze (7), kagyló karperec (8), csőtalpas edény (9), agyaghorgony (10).

RÉGÉSZEK ÁLLÁSPONTJAI

Vlassa a leletegyüttes előkerülési helyét „mágikus, vallási komplexumnak” nevezi, ahonnan egy csőtálpas edény töredékei közül egy 30-40 év körüli felnőtt ember megpörkölődött csontjai, 26 agyag- és 2 alabástrom szobrocska, egy kagylóból készült karperec és 3 tábla került elő.

Makkay János régészprofesszor szerint a tartariai táblák felfedezése Délkelet- és Közép-Európa újkőkori kutatásának új fejezetét nyitotta meg. Makkay a hagyományos időrend híve, a leleteket a Kr. e. 3. évezredbe helyezi. (Megj.: ekkor a Sarkcsillag szerepét a Sárkány csillagkép „farka” töltötte be.)

Makkay járt a helyszínen, Vlassával többször is találkozott. A Tartariai leletek c. könyvében szakszerű leírást ad, rétegrajzokat is bemutat.

A leleteket a dél-mezopotámiai Larsza (sumer nevén UTU^{ki}, LA.AR.SA^{ki}) várossal hozza kapcsolatba, mivel a város képjele megtalálható a táblák jelei között. Felveti, hogy a feliratot Erdélyben készíthette egy sumer kereskedő, vagy pedig egy helyi „bennszülött” másolhatta-írhatta, aki már eljutott Kisázsia vagy Mezopotámiába.

Makkay felveti, hogy esetleg egy sumer írnok tanította meg írni (pl. egy Égei-tengeri kereskedelmi központban) az erdélyi kereskedőt, aki hazatérve helyi agyagra írta feljegyzéseit.

Makkay elveti a sumer-magyar rokonság lehetőségét.

Hasonló jellegű tárgyakat varázserejű amulettként, orsógombként, halászháló nehezékeként vagy pecsétnyomónak használtak. Könyvét a fiatalon elhunyt Vlassa emlékének ajánlja. A táblákat felfedezésükkor meszes réteg borította, melyeket Kolozsvárott sósavas fürdőben lemostak, majd eltávolítható impregnáló réteggel fedték be őket. Ennek hatására kophatott le, jelentéktelenedhetett el a bal felső negyed kis V-alakú jele.

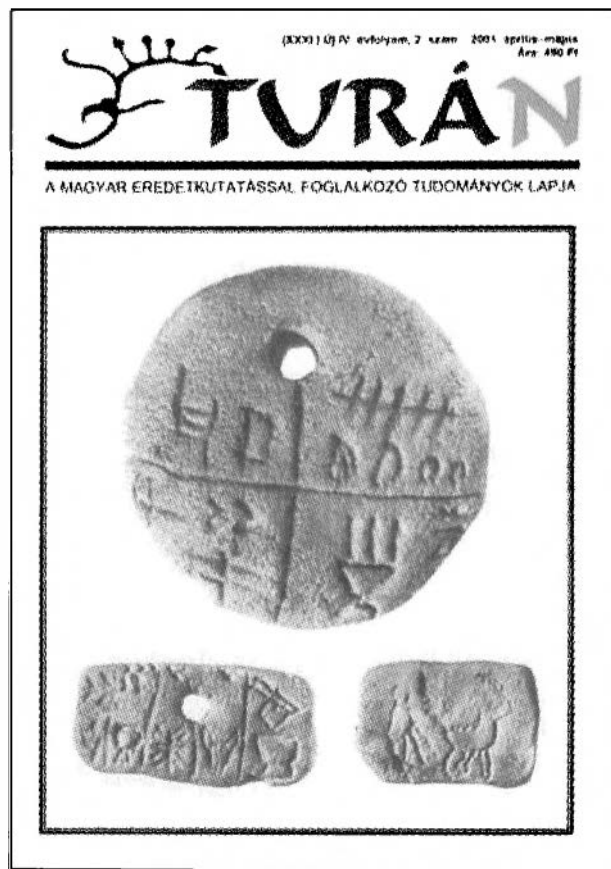
Erdélyi István említ még egy agyaghorgonyt, *Makkay* pedig egy csőtalpas edényt.

Merlini és a román antropológusok 2003-as vizsgálata szerint a csontok egy idős nőé voltak (Merlini el is nevezte „Milady Tartariának”). A karperec bizonyossága szerint is az eltemetett személy nem férfi, hanem nő volt (Friedrich Klára megállapítása).

László Gyula – Kalicz Nándor véleménye nyomán – az újkőkort tárgyalását a jégtől felszabadult területekre délről betelepülő növény- és állatvilággal, valamint a velük együtt élő emberek érkezésével érdemes kezdenünk.

Erdélyi István régésznek köszönhetjük a *Turán* 2001. április-májusi számának címlapján szereplő kiváló minőségű fénykép-felvételeket. Erdélyi István akkoriban szerkesztő bizottsági tagja volt a *Turánnak*, mely közbenjárására megkapta a Kolozsvári Történeti Múzeumtól a felvételeket.

Írásában Erdélyi megemlíti, hogy a gödör feltárásáról nem készült részletes dokumentáció, Vlassa pedig nem volt személyesen jelen, amikor a leletek előkerültek. Azonban Erdélyi István, a mezopotámiai szakszótárakkal behatóbban nem foglalkozó professzor szerint a jelek csupán a korai sumer képjelek utánzatai (???), nem saját írásrendszer jelei. (Ha utánózták, akkor ismerték!) Semmiképpen sem lehet itt szó fogalmakat, összefüggő gondolatokat rögzítő valóságos írásról (???) – állítja Erdélyi.

4. kép.

Megj.: ez ellentmond Harmatta János okfejtésének, aki sumer pikto-gramként elolvasta azokat.

Azonban a Turán címlapján nem méretarányos a korong: a másik két táblához képest kb. 1,5-szeres nagyításban szerepel.

Meghökkenítő módon csupán ennek az apróságnak az alapján több kutató megkérdőjelezte Merlini azon eljárását, mely a korongot és a téglalap alakú táblát fedésbe hozta.

Maria Gimbutas litván régész ősi európai jeleknek nevezte a Vinča-kultúrkör jelrendszerét. Ez azért okozott általános meglepetést nyugaton, mert rovásírásunk és Torma Zsófia tordosi munkássága nem jelenik meg kellő súllyal a nemzetközi tudományos fórumokon. Mint ahogy Nagyszentmiklósi kincsünket a bécsi Művészettörténeti Múzeumban egy ideig „óbolgár” feliratú tárolóban állították ki.

Itthon a legrosszabb a helyzet: Torma Zsófia műveit még az Országos Széchényi Könyvtárban sem találta meg Friedrich Klára.

KÜLFÖLDI SZAKEMBEREK VÉLEMÉNYEI

Friedrich Klára nehezményezi, hogy a külföldi szerzők értékelésében hazánkról egy szó sem esik – a trianoni határokat már az újkőkorban létezőnek véve, romániai (pl. C. Renfrew: *A civilizáció előtt*, Osiris, 1995), jugoszláviai műveltségekről beszélnek.

Ugyanők egy sumer emléket sohasem neveznek iraki leletnek...

R. Rudgley angol antropológus feltünteti Vértés László, Mézáros Gyula és Makkay János nevét – Torma Zsófia nevét azonban véletlenül sem. A mi régészasszonyunk eredményeit felhasználó Gimbutast „karizmatikus litván régésznek” nevezi.

Elveti *Vlassa* azon felvetését, mely szerint az áldozati szertartás során emberevésre is sor került. A halotthamvasztás (urnás temetkezés) szokása adhatja a magyarázatát annak, hogy a sírgödörben törött és megégett csontokat találtak.

A. Falkenstein szerint a tatárlakai írásbeliség sumer hatásra jött létre.

M. S. Hood angol régész szerint a korongot sumer kereskedők vitték (???) Alsótatárlakára, ahol az őslakosok semmit nem értettek meg belőle, de lemásolták és vallási szertartásaikhoz felhasználták.

Kifisin szovjet sumerológus az e területen élt ősszlávokról (???) beszél, akiket a kelták isteneknek (???) tekintettek.

Borisz Perlov szerint (könyvének címe: *Tatárlaka üzenete*) egy kis román (???) településen – az erdélyi Alsótatárlakán – olyan írásos emlékekre bukkantak, amelyek kb. 1000 évvel bizonyultak régebbinek a sumerok agyagtábláinál.

Perlov feltesz egy lényeges kérdést: „*Vajon kik voltak Tatárlaka őslakói, akik a Kr. e. 5. évezredben sumerul írtak – akkor, amikor Sumer még nem is létezett?*”

Knight és Lomas véleménye ezzel kapcsolatban (A múlt üzenetei, Gold Book Kft, 2001): „*Nem lehet megkerülni azt a tényt, hogy ha létezett kapcsolat a sumer és a tartariai írásrendszer között, akkor csak a sumerok lehettek azok, akik az erdélyiektől tanultak.*”

Román és szerb kutatók meglátásai:

DIACONU (1995), *TONCIULESCU* (1996), *BĂRBULESCU* (2001): sumer nyelvű (ösrománok készítették). (???)

ROȘCA (2006) sumer-román olvasata: a Bika csillagképből érkeztek a Kárpát-medencébe az Anunaki-k: a sumerok, az ősrómánok ősei (???),

DULCU (1991): a románság itt élt mindörökké a Kárpát-medencében. (???).

CRISTESCU, M. (2002): a (kb. 100 elemű!) első román-sumer szótár megalkotója. (???)

PEŠIĆ, R. (1989) etruszk ábécével, szerb nyelven olvassa (???).

*

Götz László szerint a kitalált „összlávoknak” tulajdonítani az írás feltalálását, illetve őket megtenni Erdély őslakóivá nem más, mint egy „őstörténeti mesedélután”.

Radics Géza Borisz Perlovot idézi, aki szerint a táblácskák szövege 6 ősi totemet sorolnak fel. A korong jelei kapcsolatba hozhatók Djemdet-Nasr-i agyagtáblák, illetve a Körös-kultúrához tartozó temetési pecsétnyomat jeleivel.

Radics szerint a Kárpát-medence, Egyiptom és Mezopotámia őstelepes népei egyazon ősnép egymástól elvált tagjainak tekinthetők. Rawlinson angol régészt – az óperzsa ékírás megfejtőjét – is megemlíti, aki a sumer és a szkíta nyelvet azonosnak találta.

GÖTZ LÁSZLÓ GONDOLATAI A TATÁRLAKI LELETEKRŐL

(Az alsótatárlakai képírásos táblák keltezése a környező régészeti műveltségek leletösszefüggéseinek tükrében, A ZMTE 5. Magyar Östörténeti Találkozója, Altenberg, 1990)

Alsótatárlakán a Tordos-Vinča műveltség B rétegéből leásott, kultikus célokat szolgáló gödörben a 3 agyagtábla mellett égett embercsontok, 1 spondylus kagylóból készült karperec, 26 égetett agyag idol és 2 kykládi típusú alabástrom idol került elő. Az utóbbihoz hasonló hegedű formájú, lapos idoloikat csak a Kr. e. 300-at követő időkből ismerünk, korábban nem. A Falkenstein német sumerológus szerint a táblák képírásos jelei a Dzsemdet.Naszr periódus (pontosabban az Uruk III/b, Kr. e. 3100) archaikus rétegéből előkerült feliratok jeleihez állnak a legközelebb. A képírásból az ékírás felé haladó átmenet írásjelei már nem olyan gömbölydedek és képszerűek, mint a kb. 100 évvel korábbi Uruk IV/a rétegéi: stilizáltak, szögletesek, de még felismerhetően képszerűek.

Kr. e. 2800 tájára már szinte teljesen ékírás szerű a jelek vonalvezetése – lásd a farai (suruppaki) feliratokat.

Az írástörténet alapján tehát egyértelműen meghatározható a tatárlakai táblák kora: semmi esetre sem lehetnek korábbiak (!) a Dzsemdet Naszr periódus közepénél (az uruki III/b réteg leleteinél), vagyis a „hosszú időrend” szerint kb. Kr. e. 3100-nál.

Az uruki kultúra terjeszkedése során kerámiája (mely jellegzetesen egyszínű és fényezett) kb. Kr. e. 3700-3500 között kiszorította az északi-Ubaid árut. Ettől kezdődően sumer gyarmatvárosok tűntek fel Szíriában, a Habur folyó vidékén (pl. Tell Brak) és az Eufrátesz középső vidékén (pl. Karkemiš). Byblosban (IV. réteg) Kr. e. 3200-3100 körül tűntek fel ezek a Dzsemdet Naszrra jellemző pecséthengerek, melyeket tulajdonjegyként (aláírásként) használtak.

Az Uruk műveltség terjeszkedésének hatásai már Kr. e. 3700-3600 táján észlelhetők Anatólia és Dél-Kelet-Európa irányában.

A tartariai (alsótatárlakai) leletek – Torma Zsófia régésznő gyűjtésének anyagával együtt – a kolozsvári Történeti Múzeumban tekinthetők meg. Amikor külföldön (Németországban) tanulmányozzák a leleteket, csak másolataikat láthatjuk.

Az 1961-es feltárást vezető régész, Vlassa valószínűnek tartja, hogy a Kr. e. 4-3. évezredben mezopotámiai (sumer) csoportok települtek be a Balkán északi részére és Erdélybe, így az ő hatásukra alakult ki a tartariai (alsótatárlakai) írásbeliség.

TOVÁBBI VÉLEMÉNYEK A LELETEKRŐL

Az olvasatok, értelmezések bemutatása során igyekszem minden esetben feltenni a következő kérdéseket:
Mennyire valószínű a meglátás?

A tudomány vagy a mitológia (esetleg a spekuláció) felől közelít leginkább?

A valóságosságtól távol álló, vagy a többiek véleményétől jelentősen eltérő megállapításokat megjegyzéssel láttam el, illetve (???) -lel vagy ? -lel jelöltem.

Koricsánszky Attila (A Napút ábécéje, VARAKO Bt., Pécel, 2003) a korong jeleit rovásjelekként olvassa. Úgy véli, hogy a felirat magyar nyelven lesz csak megfejthető.

Kabay Lizett kolozsvári néprajzkutató és művészettörténész szerint mezopotámiai ékjeleket (Nap, a 10-es szám), az eső jelképét és oltárábrázolást ismerhetünk fel a korongon.

Friedrich Klára az „ősábécé” alapján a Kárpát-medencét tartja az írás és a díszítőművészet szülőhazájának. Ugyanő a korong függőleges vonalait könnyecseppeknek tekinti.

Megj.: a jelenlegi kutatások alapján – Mezopotámia, Egyiptom és a Kárpát-medence mellett – az Indus-völgye is lehet az írás egyik őshazája.

Varga Csaba a kutatók többségének véleményével szembehe-lyezkedve az egyes szótaghoz, fogalomhoz, hanghoz jelet társító vonalas jelkészletet ősbibinek tartja a képírásoknál. Szerinte az ókori írások (sumer, egyiptomi) e nagyon ősi jelsorból keletkeztek.

Fehérné Walter Anna (Buenos Aires) szerint az írásbeliség a Kárpát-medencéből került Mezopotámiába. Ő adta ki Torma Zsófia német nyelvű munkájának magyar fordítását „Sumer nyomok Erdélyben” címmel (Magyar Őskutatás K., Buenos Aires, 1972), melyet Jáki Gábor egészített ki. Walter Anna a tordosi leleteket az Olt-völgyi cserépkorongokhoz hasonlítja.

Marton Veronika közlése: Woolley, Uruk régésze szerint elképzelhető, hogy a Djemdet-Nasr-i népesség a Kárpát-medencéből a Balkánon keresztül érkezett Sumerba.

Gyárfás Ágnes TUR-ÁN népének nyelvén (MBE, Miskolc, 2004) c. könyvében leírja, hogy a korong Nimród ősapánk nemzetségét, rangját, csillagképi párhuzamait jeleníti meg.

Friedrich Klára hamvasztással kapcsolatos értelmezését (mivel a korongon írásjeleket is felismert) az íráskutatók véleményei között mutattam be.

Libisch Győző rováskutató módszertani hibának tartja, ha igen régi, de közvetlenül a székelységhez és a magyarsághoz nem kapcsolható ókori emlékeket (pl. a tatárlakai leletet) magyarként tüntetnek fel.

Bíró József nyakban viselt talizmánnaak vagy pecsétnyomónak tartja a korongot, melyen az ősi képírás jelei találhatók. A korong hasonlít a Körös kultúra (Erősd) és Tordos leletanyagához. Badiny Jós Ferencet idézi, amikor a Sapir vagy Sabar népnevet olvassa ki a jobb alsó negyed jeleiből, melyhez a „nap/barnított/arcú” (???) jelentést társítja. Az IGI.PIR vagy IGI.UD olvasatok jelentése valóban „naparcú, napszemű” – itt csak annyi a probléma, hogy az említett két jel nem egymás mellett, hanem külön negyedben található.

Megj.: ez a fordítás hibás. Badiny említett táblázatában a tűzhely felszálló füstjére emlékeztető jelnél tévesen szerepel az „arc” jelentés. Az ugyanis a következő, íjat formázó jelhez tartozik. A L.353 jelhez a szakszótárakban a „gomb, rezonanciaszekrény”, a kezdet és a vég kétarcú istensége, ARA (akkád neve Usmu) jelentés kapcsolódik.

Bedey Gábor szobrászművész „fejjel lefelé” (???) értelmezi a korong ábráit. Absztrakt és szürrealista felfogásában cseppet sem zavarja, hogy az eredetileg jobb alsó negyedben található „tűzhely” füstje így lefelé száll...

Kákosy László egyiptológus (és *Mandics György*) a képirást a betűírást (hangírást) megelőző írásrendszernek tartja.

Megj.: a betű- és szótagírás nyelvfüggő. A kereskedelemben az eltérő nyelveknek kell egymást megérteniük. Számukra az általánosan használható kommunikációs eszközt inkább a kép(jel)írás jelenti (a soknyelvű Kína egymás nyelvét nem értő polgárai ma is csak írásban tudják megértetni magukat egymással – ezért nem tudta kiszorítani a betűírás az ősi képjeleket).

Gyenes József vegyészmérnök (rovásírásunk FDC-rendszerének kidolgozója, F=fény (Föld), D=Dingir-tündér, C=cél ???) Badiny értelmezéséből indul ki, ugyanakkor kritikai véleményének is helyet ad. Intuícióval érzett rá a tatárlakai korong rejteki, kozmikus jelentéstartalmára.

Véleménye a korongról (mint „meditációs objektumról”): „Amulett a csüggedés és kishitűség ellen a Sötétség korszakaiban, valamint csillagászati jelképek, piktografikus jelek, magyar írásjegyek.” A korongon felismeri a székely-magyar rovasírás F jelét, a Nap, a Nyilas és a Bika asztrológiai jelét is.

Gyenes végkövetkeztetése szerint az emberi kultúra és írásbeliség bölcsője Erdély. Könyvében szubjektív módon a számos értelmezés közül csak néhányat idéz. Mandics Györgynek az összes megfejtést bemutató anyagára pillantva úgy tűnik, hogy sajnos nem a legmeggyőzőbbeket... Gyenes a „nyári napforduló” helyett a szokatlan „nyári napmegálló” kifejezést használja.

Baráth Tibort, a „Magyar népek őstörténete” c. könyv szerzőjét is többször idézi, aki szerint Tatárlaka neve nem a tatárokkal kapcsolatos, hanem „Toth úr laka” (???).

Megj.: a község neve eredetileg Tartaria volt, a Tatárlaka név későbbi.

Gyenes könyvében aránytalanul nagy terjedelmet biztosít Földes Attila nagyképű, az elődöket (pl. Deimel pátert) sértő és zagyva, a szakszótárakat önkényesen és pontatlanul használó fejtegetéseinek. Ám nem világos számunkra Gyenes azon eljárása sem, amikor könyvének 340. oldalán ugyan megdicséri Friedrich Klára megfejtését, ám nem idézi. A Gyenes munkájának jelentőségét „egekbe emelő” Szathmári Atilla is fontos szerepet kap Gyenes a könyvében. A TM.329 jelnél (megj.: Badiny táblázatában TM.328) kritikus hangon jegyzi meg, hogy a Badiny átrajzolásában „ágyékháromszöggé” vált jelnek eredetileg nincs köze az „asszony” jelentéshez.

Úgy tűnik, hogy Labat és Deimel sumer-akkád szakszótárai nem kerültek Szathmáry úr keze ügyébe. Ha kerültek volna, nem írná le a „...Fény Atyánk arca...” olvasatot, mivel az „arc” jelentés a Badiny által közölt táblázatban egy sorral elcsúszott, ezért erre hivatkozni szakmailag hibás eljárás.

Megj.: az „arc” jelentés ugyanis nem a L.353 (sa) , hanem a következő sorban szereplő L.449 (igi) jelhez kapcsolódik.

Badiny táblázatából ezen sorelcsúsztatás miatt kimaradtak a L.353-hoz kapcsolódó „kettős arcú ARA istenség, rezonanciszekrény stb.” jelentések.

TATAR. LAK	SUMIR	HANGZÁS	JELENTÉS	L.
		DÜR TUR	település fundament	436
		DIS	dics egyetlen	460
		SAL-AS	bűbájos asszony	TM. 329
		SAR	teljesség	396
		BUZUR	utok	411
		PIR UD	pár fény	381
		AB	atya	128
		SA	arc figyelni	353
		IGI	szem	449
		MIN	kettős	471
		PA KUN	zö	295
		PÁR MAS	pár más	74

5. kép. Badiny és Hood táblázata a tatárlakai korong je-leivel. A módszertani problémákat felvető sorokat háromszög jelzi.

A táblázatra pillantva (lásd itt balra) módszer-
tanilag kifogásolható,
hogy Badiny a 2. és az
utolsó sorban nem su-
mer kifejezések magyar
fordításait adja meg,
mint a többi sorban, ha-
nem a sumer hangérté-
ket „értelmezi” magya-
rul (DIS → dics, PAR
→ pár, MAS → más).
Badiny a TUR és DIS
hangalakokból Tordos
nevét (Torma Zsófia fel-
tárásainak helyszínét)
olvassa ki. A SA és PIR
jelkettősből a sorelcsú-
szás miatt helytelenül
„fényarcú”-nak fordítja,

s „szabír” népnévünket következteti ki. (Badiny megfejtésének részletesebb elemzését lásd később.)

A 8. sorban a L.353 SA sumer olvasathoz nem tartozik az „arc” jelentés (a sorelcsúszás miatt annak nem itt, hanem a következő 9. sorban, a L.449 IGI-nél van a helye).

Mindezek alapján tehát megalapozott Szathmáry kétkedése a Badiny által megfogalmazott imával kapcsolatban.

Szathmáry Gyenest különösen kedveli – ez érhető tetten a következő, csillagászatilag teljesen helyes megállapításaiban: „A leglényegesebb szempont elkerülte Badiny professzor figyelmét, amelyet viszont a lánglelkű Gyenes József megállapított, hogy a korongot a sötétség... korszakába történő belépés előtti Ikrek-korszak termékeként kell vizsgálni.”

Megj.: sokan az Oroszlán világkorszakot tekintik az emberiség Aranykorának. Az ezt követő Ikrek-világkorszak a hanyatlás, a (szellemi) világosság gyengülésének kezdete. *„Badiny professzor ugyanis... nem érti igazán a hétezer évvel ezelőtti alaphelyzetet, amelyre viszont Gyenes József éppen a tatárlakai koronggal kapcsolatban csodálatosan ráértett.”*

Szathmáry biztató megállapítása viszont, hogy „a tavaszpontnak a Vízöntőbe érkezésével a folyamatok megfordulnak”, így megkezdődhet a fény erőinek felerősödése, a magyarság szerepének, feladatkörének helyreállítása. Szathmáry a korong rajzát sajnos a kis „V” alakú jel nélkül közli.

A KORONG JELEINEK EDDIGI ÉRTELMEZÉSEI

Sokan sokféleképp próbálták meg a korongon található jeleket értelmezni.

Vélték már

- a Nap jelképének (Kabay Lizett kolozsvári néprajzkutató szerint napkereszt),
- sumer nyelvű, isteneknek (köztük a Janus-arcú Ara istenségnek) szánt fogadalmi ajándékokat rögzítő feliratnak (Harmatta János, az iranisztika professzora),
- az ősszlávok üzenetének (Kifisin orosz sumerológus),
- részben rovásírásos feliratnak (Forrai Sándor),
- csillagvizsgáló eszköznek (Baráth Tibor történész),
- dicső nagyasszonyunknak szóló imának (Badiny Jós Ferenc),
- a közeli Tordos község démonát méltató feliratnak,
- Nimród ősatya emlékének,

- gyászjelentésnek (egy megölt és elhamvasztott asszony nyakába helyezett emléktáblának) stb.

Véleményünk szerint legvalószínűbb, hogy csillagászatot és vele párhuzamosan sumer nyelvet tanító táblákról van szó. A rejtvényfejtés izgalmát, érdekességét felhasználó oktatóeszköz úgy segíti a tanulás folyamatát, hogy közben megélhetjük a felismerés, a rádöbbenés örömeit.

FORRAI SÁNDOR BETŰ SZERINTI MEGKÖZELÍTÉSE

Forrai Sándor írástörténész Kr. e. 3500-2900 közötti időszakra teszi a korong készítésének idejét. Ez meg-
egyezik az uruki ill. Dzsemdet Naszr-i agyagtáblák
keletkezésének idejével. A korongot amulettként hordták, ezért
lett átfúrva. Véleménye szerint a piktografikus jeleknek még nem
sikerült megállapítani a hangértékét.

Forrai az NY, a Z és a GY rovásjelünk mellett az ND és a BP
ligatúrát is felismeri a korong jelei között. A befoglaló formából
és a négy negyedre osztás vonalaiból F rovásjelünk olvasható ki,
illetve a jobb felső negyed egyik „szilvamagjában“ az Ly) ismer-
hető fel a korong jelei között. Ha a bal felső negyed „V“ alakzatát
jelnek vesszük (s nem karcolásnak, ahogy ezt többen is teszik),
akkor az S rovásjelünk is felbukkan a korongon.

Forrai 5 alapjel alapján csoportosítja rovásjeleinket: I, II, Λ, X
Shan Winn katalógusában, melyben a Vinča kultúrkör 210 je-
lét dolgozza fel, szinte ugyanezek az alapjelek találhatók meg!
(Nála a pont külön jelként szerepel.)

FRIEDRICH KLÁRA BETŰ SZERINTI MEGKÖZELÍTÉSE

Friedrich Klára megállapítja, hogy a helyi agyagból készült táblák azt az elképzelést támasztják alá, hogy az írás kialakulásának egyik első helye – Mezopotámia (és az Indus-völgye) mellett – a Kárpát-medence.

A korong értelmezése során azt állapítja meg, hogy a Z és az NY az elhunyt nevének rövidítése.

Szerinte a bal alsó negyed íjszerű jelei azt örökítik meg, hogy az asszonyt (2 nyílveesszővel) lenyilagták.

A GY rovásjelünk a halált okozót jelöli meg – pl. nevének kezdőbetűje lehet.

A jobb felső negyed maga a „gyászjelentés”: fésűszerű jele az esőt, jelen esetben a könnyeket, a siratást örökíti meg. (Emellett az éves napjárás képjelére emlékeztet.) Párhuzamai megtalálhatók Torma Zsófia korongjain és a Vinča-Tordos kultúrkör más területein is.

A jobb alsó negyed tűzhely-ábrázolása (a „felszálló füsttel”) az edény jelére (L.349 BUR) vagy a kezdet és a vég kétarcú isten-

ségének (L.353 ARA, akkád neve Uszmu) jelére emlékeztet, de asszír domborműveken és a ma Romániához tartozó murfatlári avar kori barlangkolostor feliratán is előfordul. A téglalap alakú átfúrt tábla edényre (urnára) emlékeztető jele is arra utal, hogy a halottat elhamvasztották (?). (Egy másik képi értelmezési lehetőség: a távozó felemelt két karjaival megáld bennünket.)

A felkelő Napra emlékeztető „napoltár” (és az átfúrás nélküli tábla életfára kapaszkodó „kecskéje”) azt jelzi, hogy az értelmezés során érdemes a csillagászati és az asztrálmitológiai vonatkozásokat is figyelembe vennünk.

Friedrich szerint a baloldalon ábrázolt ördögi lény – melyet támadó helyzetben örökítettek meg – a terület (Erdély) őslakóit elűző, pusztító ellenséget jelképezi.

Az átfúrt téglalap alakú tábla növénye és állatfeje az elhunyt foglalkozására utal (növénytermesztés, állattenyésztés). A bal felső rész jeleiből Friedrich azt olvassa ki, hogy az említett aszszonyt és állatait is lenyilagták. A kis állatfejre emlékeztető bal alsó jel a rovás T-je is egyben (a támadást túlélő személy nevének kezdőbetűje lehet).

A jobboldalon a halotti urnát és a belé helyezett csontokat, táblát láthatjuk.

Friedrich helyesen hangsúlyozza, hogy a 3 táblát és a temetkezés során előkerült csontokat, tárgyakat egységes rendszerben

kell értelmezni. A sírgödörből a 3 tábla mellett 28 szobrocska, egy karperec és egy felnőtt ember megpörkölődött csontjai kerültek elő – így nem csoda, hogy Friedrich gyászjelentésnek (egy megölt és elhamvasztott asszony nyakába helyezett emléktáblának) véli.

BADINY JÓS FERENC MEGJEGYZÉSEI

Badiny Jós Ferenc az előbbiekkal kapcsolatban megjegyzi: ha rovásjeleket azonosítunk a korongon, akkor azt nem lehet sumer képírásos (piktografikus) feliratnak tekinteni. A korong körkeresztje Föld csillagászati jelét (egy O felett álló +) juttatja eszünkbe. A rovásírásos értelmezések elkészítői ebben a – Föld szavunkból akrofóniásan rövidült – f rovásjelünket ismerik fel. A körkereszt a manicheusoknál a fénykeresztet jelképezi. A Magyar Szent Koronán az abroncs és a keresztpántok felülnézeti képe szintén körkereszt formájú.

Emellett felmerül két további módszertani kérdés is:

– Vajon miért csak néhány jelet sikerült rovásjelként értelmezni, s nem az összeset?

– Rovásjeleink mellett miként bukkanhat fel ugyanazon a feliraton belül az O mint moabi vagy szidoni (főníciai) rovásjel, esetleg mint a Nap egyiptomi képjele?

A KORONG FELIRATÁNAK FOGALOMÍRÁS SZERINTI OLVASATAI

A könyvekben, folyóiratokban közreadott korong-olvasatok közt nincs két egyforma. Ennek bizonyára az a magyarázata, hogy a korongon csak kevés (alig több, mint tíz) jel található. A mezopotámiai szakszótárakban egy jelhez akár 10-50 értelmezés is tartozhat, így az ellentmondásmentes értelmezések száma igen nagy lesz, ha más szempontokat (pl. a korong feliratának kapcsolatát a másik két tábláéval, az előforduló istenség- és városnevek egyidejűségét, a csillagászati vonatkozásokat) nem veszünk figyelembe.

Nagyné Fülöp Krisztina és Záhonyi András által közösen megfogalmazott olvasat:

„Hunság, Karácsony királya, Pabilszag nyilasa, szabíratya”. Megj.: Pabilszag a Nyilas csillagkép sumer neve.

Földes Attila a Turán 2001. aug.-szept. számában meglepő magabiztossággal kritizálja Deimel Sumer Lexikonát és Labat

epigráfiai kézikönyvét. Saját kritériumrendszere alapján, kioktató stílusban vet el minden eddigi értelmezést.

A korongon lévő sumer képelekből a következő megfejtést olvassa ki:

„Atok, titok, mindenség, egy(re) megy. Ara apa gyümölcsfa ültetvényemet tartsd a szemed előtt.”

Értelmezésének részletes kritikája megtalálható Záhonyi A.: „Ösi titkok nyomában” c. könyve 93-103. oldalán.

Badiny Jós Ferenc szerint Istenanyát ábrázoló 26 agyagszoborról van szó. Szerinte a korong feliratának – mely az emberiség (egyik) legelső értelmes és nyelvtanilag is értelmezhető írásemléke – megfejtése a következő ima:

*„Oltalmazónk! Minden titkok dicső nagyasszonya!
Vigyázó két szemed óvjon Nap atyánk fényében!”*

A korong felirata *Baráth Tibor* szerint:

*„Ez irány elé jön Isten négy órakor (hónap jele:) Rák övön
tíz telek után.”*

Székely Sándor (Ausztrália) megfejtése *Labat* epigráfiai kézikönyve alapján:

*„Tordos démon. Első Isten-király. Titokzatos alapisten.
Az égi szem mása, kormányzó, közbenjáró az Atya orcája
előtt.”*

Szathmáry Atilla bátor, ám önkényes következtetések után a következő olvasathoz jut:

*„Egyetlen magas teljességünk leáldozóban,
de Fény Atyánk arca felemelkedik,
ismét felragyog és betölti dicsőségét.”*

Eszerint tehát nem imáról (fohászról) lenne szó a korongon, mint ahogy Badiny Jós Ferenc véli. Véleménye szerint nincs semmi ésszerű magyarázat arra, hogy Badiny a korongot négyfelé osztó keresztet is „beleolvasta” a szövegbe (???).

Baráth Tibor értelmezésében a téglalap alakú, átfúrt tábla felirata:

*„A Nap (az Ég ura) itt a Rák-kor (a Rák időszakában) jön
a napsugár lyukába.”*

Baráth szerint a 3. tábla – melyen nincsen lyuk – a téli napfordulót jelzi.

Borisz Perlov idézett akadémiai szakértő szerint a korong feliratának „vérfagyasztó” olvasata (???) a következő:

„A 40. uralkodási évben Saue Isten szájának [a „szájának” értelmezése: számára felajánlásként] rituálisan megégettük a törzsfőnököt. Ő a tizedik.”

Perlov szerencsére maga sem ért egyet e „túlzott falánkságot” feltételező megfejtéssel. Papnőket feltételező megfejtése a következő:

„A 4 kormányzó Saue Isten, a nagyszerű nemzetségfő tiszteletére megégetett egyet.”

Így már „csupán” egy személy megégetéséről van szó...

Mandics György író és matematikus legújabb könyvében (Róvott múltunk, IJK, Arad, 2010) kb. 200 értelmezést mutat be a tatárlakai leletekkel kapcsolatban.

A megfejtések megbízhatóságát taglalva felveti, hogy a mezopotámiai szótárakat felhasználó nyelvészeti értelmezések során a kutatók egy jelhez többféle értelmezést is társítanak.

Megj.: a szakszótárakban (R. Labat, A. Deimel stb.) egy jelhez valóban nagyszámú értelmezés társul. A csillagászati jellegű olvasatok azonban az esetek többségében összhangban vannak a táblán és a korongon felismert csillagképekkel, égitestekkel.

Reméljük, hogy a további kutatások újabb összefüggésekre is rávilágítanak majd, melyekkel a a tatárlakai leletek „kétszintű”

üzenetei teljes összhangba kerülnek. Pl. a Nyilas sumer nevének (PA.BIL.SAG) első eleme, a PA elágazást is jelent (a Nyilas csillagkép a Tejút és Napút kereszteződésében, elágazásánál található a csillagos égen).

A nyilat formázó L.471 jel jelentései: UTU, Samas és 20, a Napisten száma – emellett valóban jelent titkot (BUZÚR) és akkádul királyt (sarru) – a mezopotámiai Napistenhez kapcsolható.

HARMATTA JÁNOS OLVASATA

Az eddigi egyetlen alapos megfejtést Harmatta János készítette el. Enlil istennek szánt fogadalmi ajándékokat olvasott ki a téglalap alakú tábla jeleiből (lásd Harmatta János: Neolitikori írásbeliség Közép-Európában? Antik Tanulmányok 13.2. 1966).

Harmatta János a L.195 UNU(G)ki jelet ismeri fel a táblán, amely Uruk városának sumer neve. A közismert Uruk név – Urhoz, Lagashoz, Nippurhoz, Babilonhoz hasonlóan – akkád szó. Sajnos a legkiválóbb szakemberek sem fordítanak elég figyelmet a mezopotámiai városok helyes megnevezésére, és a sumer kor városait gyakran későbbi akkád neveiken említik.

Harmatta János olvasatai egy isteneknek felajánlott áldozati ajándékról szólnak. Az elemzés érdeme, hogy a korong mellett a téglalap alakú táblát is sikerült e módszerrel értelmezni.

Az áldozati-fogadalmi ajándékokról szóló táblákat (az akkori „állami és templomi adózás bizonylatait”) a templomok falára akasztották fel, mint ahogy a keresztény korszakban is gyakran kerültek (és kerülnek ma is) fogadalmi és hálaadó feliratok a kegyhelyek és búcsújáró helyek templomainak falára.

Az egyes piktogramok jelentésének meghatározása elég-
gé biztosnak tekinthető. A táblák jeleit az uruki és Dzsemdet
Naszr-i (sumer) piktogramokkal és számrendszerrel összevetve
azok minden nehézség nélkül értelmezhetők.

Az „átírás” viszont semmit sem mond a táblák szövegének
nyelvéről vagy az egyes írásjelek hangértékéről.

Valószínűleg nem import darabokról van szó. Közép-Európa
egyes területein (pl. Tordos és környéke) ez az írásbeliség való-
ban használatban volt.

A téglalap alakú tábla feliratának olvasata Harmatta János
szerint:

”Fogadalmi ajándéku adott az Úrnak (Enlilnek)
5 kenő edényt,
10 (kur mennyiségű) árpát,
10 lovat (pontosabban: négylábú állatot)
Uruk város(ában).”

A korong feliratának olvasata Harmatta János szerint:

”Liszt 60 + 10 (kur mennyiségű) Palil (istennek),
10 (kur mennyiségű) a főpap-királynak,
búza 60 + 60 + 2 (kur mennyiségű) Uszmu (istennek), Samas
(istennek)

Harmatta nem ad magyarázatot arra, hogy a téglalap alakú táblán miért szerepel 90°-kal elforgatva a kétszer is előforduló 10-es szám jele a szabályos 5-öshöz képest.

A sumer szótárak precíz használatával kialakított olvasatok két gyenge pontja, hogy a táblákon szereplő istenségek ősi sumer képjeleihez azok későbbi, akkád neveit társítja. IGI, ARA és UTU helyett így Palil, Usmu és Samas neve bukkan fel Harmatta átfogó megfejtésében.

6. kép. A három tábla emlékműve a tatárlakai bekötőútnál.
Gondos Béla felvétele.

GIMBUTAS MODELLJE

Alitván származású régész, Marija Gimbutas kedvenc témája az ősi istennők és jelképrendszerük kutatása mellett az ősi európai írás.

Az absztrakt (nem képi) jelek alkották az ősi európai írás elemeit, melyekre elsősorban a vonalasság jellemző (lineáris írás). Hasonlítanak a minoszi lineáris A és a ciprusi szótagírás jeleire, ugyanis ezek is pontokkal és vonásokkal módosítják az alapjeleket. Ezért az ősi európai írás nem elő-írás (prewriting, proto-script), hanem valódi írásrendszer, hasonlóan a sumer, a kínai és az Indus-völgyi írásrendszerekhez.

A tatárlakai és a priština korong jelei is vonalas (lineáris) írásrendszer elemei, melyekből gyakran formálnak ligatúrát.

A régész szerint a korai műveltségalkotó népeket az indoeurópaiak kiirtották. Nyelvük és írásuk a baszk kivételével kihalt, az etruszkokat a rómaiak beolvasztották.

Mivel a hivatalos történelemtudomány szerint a magyarok kései jövevények lennének Európában, minket Gimbutas nem is vesz számításba. Minden „reménye” egy kétnyelvű felirat (bi-

lingvis) felbukkanásában van, amely majd segít az ősi európai (újkőkori) írás megfejtésében. Jellegét tekintve szó- vagy szótag-írást feltételez.

Örömmel számolok be róla, hogy sikerült megtalálni ezt a „második nyelvet”: a csillagászat, az égi térképészet üzenetei ugyanis „bilingvisként” erősíthetik meg az írásjelekből kiolvasható nyelvi tartalmat.

A HÁROM AGYAGTÁBLA KORÁRA TETT EDDIGI MEGÁLLAPÍTÁSOK

Tóth-Kurucz Mária Clevelandben kiadott könyvében a tatárlakai leleteket a tordosi kultúrkörhöz sorolja. Keletkezése egyes C¹⁴-vizsgálatok szerint kb. Kr. e. 2800-ra tehető, más mérések alapján azonban Kr. e. 4800-3900 közé helyezhető. A pontosabb kormeghatározást a termolumineszcenciás mérőmódszertől várja. Véleménye szerint a fenyőgally-szerű életfa erdélyi jelkép – ez bizonyítja, hogy a táblák nem délről származnak.

Bakay Kornél régészprofesszor a tatárlakai és tordosi leleteket a Kr. e. 8-6000 körüli időkre teszi.

Varga Csaba szerint „Kétség sem fér(het) ahhoz, hogy a tordosiak és a tatárlakiak jóval több mint 4500 évvel ezelőtt már vidáman írtak, olvastak.” A JEL JEL JEL című könyvében közli a Kárpát-medencei ábécé 6500 évvel ezelőtti betűsorát.

Erdélyi István régész a történeti kronológia alapján Kr. e. 3500-3000 körülinek (Uruk IV. és IIIb) ítéli a táblákat.

Hoppál Mihály, Jankovics Marcell és szerzőtársaik szerint (Jelképtár, Helikon K., 1990) újkőkori agyagkorongról van szó, mely nagy vonalakban primitív (?) világképet idéz.

Bíró József a radiokarbon-vizsgálatok alapján Kr. e. 5000-re teszi a korong keletkezését.

Varga Géza Kr. e. 5000-2750 közé teszi a korong készítésének idejét. A mai árukísérő bizonylatok ősének tekinti, melyet a lyukon átbújtatott zsinórral erősítettek a szóban forgó áruhoz.

Megemlíti Simon Péter véleményét is, aki szerint fogadalmi feliratról lehet szó. Rajt az ún. korai logografikus írás szójelei találhatók. Varga Géza könyveiben számos összehasonlító táblázatot közöl, melyek alapján összevethetjük a tordosi, a tatárlakai, a mezopotámiai jeleket a székely rovásírás jeleivel.

A C^{14} -es vizsgálat eredménye (Kr. e. 4400-4100) ellentmond az előbbi kormeghatározásnak. A Vinča-Tordos kultúra térségében (a mezopotámiai kereskedők útvonalán) hasonló korú és jellegű leletekre bukkantak (Makkay ezek keltezését a tatárlakainál későbbre teszi).

Fejes Pál (ZMTE) megemlíti a feltáró régész, Vlassa kormeghatározását (Kr. e. 2600), emellett Erdélyi István kormegállapítását is (Kr. e. 3500). Fejes ezt a proto-írást Indiából származ-

tatja, mely Kr. e. 44500-ból (???) származik. Véleménye szerint az észak-perui indiánoknál talált aranylemez szövegének stílusa hasonló a tatárlaki táblához.

Kiszely István antropológus a kormeghatározással kapcsolatban óvatosan fogalmaz. Ugyanis az előkerült csontokat, és nem az agyagtáblákat vizsgálták meg radiokarbonos módszerrel. A pontatlan réteg meghatározás miatt még nem egyértelmű, hogy a csontok és az agyagtáblák kora megegyezik-e?

Baráth Tibor kolozsvári tanár, majd emigráns történész precesszióra alapuló számítással megállapította, hogy Kr. e. 1640-ben készült (??). Tehát bronzkori, és a Krétán talált hasonló korong is kb. ugyanennyi idős.

A korong rendeltetése: csillagászati műszer a nyári napforduló megfigyelésére. Rajta különálló és egybekapcsolt rovásjegyek (szkíta-hun-magyar jelek) és piktografikus elemek találhatók (??).

Megj.: két eltérő írásrendszer keveredése egy rövid feliraton belül kevéssé valószínű.

A korongon Baráth szerint az Oroszlán-Vízöntő és a Skorpió-Bika tengely (az asztrológia ún. szilárd keresztje) figyelhető meg. Olvasata „enyhén szólva” nehezen érthető... A Csíksomlyó feletti Somló hegyen lévő kötömb karcolt ábráihoz hasonlóan a tartariai

táblákat a Napút állomásaival (az Állatöv jegyeivel) hozza kapcsolatba. (Friedrich Klára megjegyzi, hogy Baráth olvasatait pontatlanul átrajzolt ábrák alapján készítette el.)

Baráth asztrológiai megállapításai, no meg a Krétán, Karanovoban (ma Bulgária) és Portugáliában előkerült hasonló, átfúrt korongok feltételezhető kapcsolata a csillagképekkel fordította figyelmemet az asztronómia és az asztrológia felé.

Román kutatók szerint a kb. 7000 éves lelet egy idős, beteg nőé lehetett.

Záhonyi András megközelítése (lásd az Égi szarvasvadászat a priština-i és a tatárlakai korongon c. részt) szerint ehhez azt kell megállapítanunk, hogy melyik év március 21-én láthatók a korong rajzaiban felismerhető csillagképek a Nap lemenetele utáni pillanatban. A válasz a precessziós számítások alapján: kb. 6500 éve! Ugyanis ekkor volt az Ikek-Auriga által kijelölt égrész a Nap mögött, mely csillagképek rajzolatai a bal felső negyedben, a kis „V” alakú jel mellett jobbra találhatóak.

A mezopotámiai szótárak segítségével a korong rajzolatait summer képjelekként is értelmezhetjük: ekkor a Kos, a Hidra és a Nyilas csillagkép mezopotámiai nevét kapjuk. Ez további megerősítése annak, hogy a korongon – és az átfúrt téglalap alakú táblán is – csillagtérkép található.

Tehát több, egymástól eltérő módszer, mérési eredmény alapján 4800 és 7000 év között szóródik a helyi agyagból készült korong és táblák kora.

PONTOSABB KORMEGHATÁROZÁS LEHETŐSÉGE

Meg lehet-e határozni csillagászati ismeretek alapján a korong korát?

Ehhez választ kell találnunk a következő kérdésre:

Mikor (mely világkorszakban) láthatjuk a tavaszi napéjegyenlőség napján – a naplemente idejétől a másnap hajnali napfelkeltéig – az említett csillagképeket végighaladni a csillagos égen?

A válasz: Ez az időszak kb. az Ikrek világkorszak vége. Ugyanis kb. Kr. e. 5000-4500 körül láthattuk felbukkanni a március 21-i éjszaka folyamán az említett (és a korongon is látható) csillagképeket az égen.

Eddig két – mérési eredmények alapján megállapított – főkorbecslés szerepelt a szakirodalomban: az egyik szerint a korong és a másik két agyagtábla kb. 5000, a másik szerint kb. 7000 éves. A most bemutatásra kerülő felismerés a korong kb. 6500-7000 éves kora mellett sorakoztat fel újabb érveket.

A korong rajzolatait sumer képjelekként olvasva a csillagászati értelmezésben tárgyalt csillagképek sumer nevei bukkantak elő, s ezzel a korong korára vonatkozó felismerésem egy másik irányból is megerősítést kapott.

Javaslom, hogy máris kezdjünk hozzá az üzenet megfejtéséhez!

A „FORRÓ NYOM”

2005-ben a készítés (vagy használat) idejére utaló csillagászati üzenetet sikerült felfedeznem a Maros árteréből előkerült tatárlakai agyagtáblákon. Meglátásom szerint a Szekerestől indulva a Nyilasig „bukkannak fel” a csillagképek rajzolatai a korongon, méghozzá abban a sorrendben, ahogy az égen is láthatók! Ezt a felismerésemet a téglalap alakú tábla jeleinek csillagászati értelmezései tovább erősítik. A tábla és a korong jeleire pillantva levonhatjuk a végkövetkeztetést: egy ősi kozmikus világmodell áll előttünk.

A tatárlakai táblák – akár 7000, akár „csak” 5000 évesek – kiemelkedő kultúrtörténeti emlékeink, és felirataik az ősi világ-szemléletet tolmácsolják. A kultúra és az írásbeliség áramlásának irányával kapcsolatban (azon, hogy ki az átvevő, illetve az átadó) a kétféle kormegállapítás miatt megoszlanak ugyan a vélemények – azonban a Kárpát-medencei és a sumer kultúra közötti kapcsolat tényét nem lehet vitatni (a mezopotámiai jelkészlet felbukkanását egy Maros-menti agyagból készült tárgyon a szakemberek többsége elismeri).

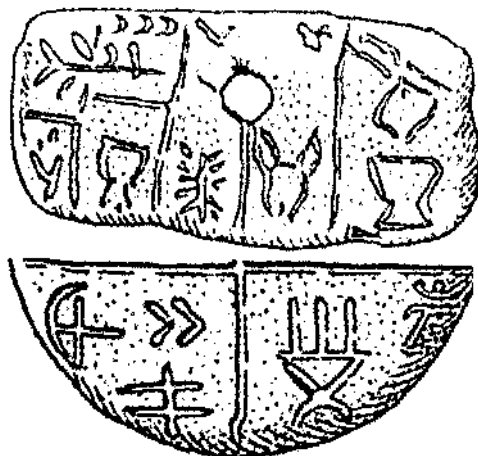
A tatárlakai táblákkal együtt előkerült leletekről és a régészeti feltárás részleteiről Makkay János könyvében találunk részletes leírást (A tartariai leletek, Akadémia Kiadó, Budapest, 1990.)

Az agyagtáblácskák rajzolatait a szakemberek többsége (mezopotámiai vagy rovásírásos) feliratként értelmezi. Közülük azonban csak egyről – a korong alakúról – találunk nagyobb számban anyagot a szakirodalomban.

CSILLAGÁSZATI MEGKÖZELÍTÉSEK

Marco Merlini olasz kutató észrevette, hogy a korong és az átfúrt tábla félig egymásra helyezhető. Rumi Tamás építész ebből arra következtet, hogy a táblák a Bika világkorszak kezdetén (Kr. e. 5000-4500) készültek. A téglalap alakú tábla jeleiben a Skorpió, a Nyilas, a Sas, az Orion és a Bika csillagképeket ismeri fel.

Az „egymásra helyezés” értelmezését részletesen lásd Rumi Tamás Két Kör c. könyvében.

7. kép. Merlini sikerrel „helyezte egymásra” a korongot és a téglalap alakú táblát.

Merlini szerint ha a korongot és az átfúrt táblát vízszintes felezővonaluk mentén egymáshoz illesztjük, s a két lyukat fedésbe hozzuk, az ekliptika korongja (a tatárlakai korong) és az égbolt egy szelete (a téglalap alakú tábla) együtt csillagtérképként működik.

Merlini tanulmánya az interneten is elérhető (www.prehistory.it/ftp/tartaria_tablets).

Marco Merlininek gyanakvó gondolata is van. Nevezetesen az, hogy Vlassa a megtalálás után nem égette ki (újból) a táblákat. Idéz egy érdekes véleményt is, amely szerint Vlassa a Kolozsvári Múzeum régészeként hozzáférhetett az alagsorban tárolt Tormagyűjteményhez. Ebből vette-vehette ki és ő maga helyezte (???) a sírgödörbe a tatárlakainak nevezett lelet együttest.

Merlini az előbbieket miatt megkérdőjelezi a későbbi radio-carbonos vizsgálatok eredményeit.

A jelek és a csillagképek egyeztetésének mások által felvetett lehetősége megerősíti saját meglátásomat, mely szerint a korongon a Szekeres, az Ikrek, a Hidra, a Mérleg és a Farkas, a Kígyó a Déli Koronával, a Skorpió, a Nyilas és a Sas csillagképeket láthatjuk.

A Kos „V” alakú jele a bal felső negyed alján pedig azt jelzi, hogy március 21-én, a tavaszi napéjegyenlőség idején megfigyelhető csillagállásról van szó.

RUMI TAMÁS VÉLEMÉNYE

Rumi Tamás építész-mérnök szerint a táblák egy világmodellt mutatnak be. A Kepler I. törvényének megfelelő rendszerben a korongot az ekliptika körének tekinti, melynek egyik gyújtópontja a lyuk, a másik pedig a körkereszt metszéspontja.

Az ellipszis középpontjában a Fény-Atya (L.381 UD + L.128 AB) áll (lásd a jobb alsó negyed).

A Napot L.449 (IGI jelentése: szem) képviseli a bal alsó negyedben. Ez a férfinőség és az Istenfiú (Jézus) megjelenítése.

A „második Napot” – az ellipszis másik gyújtópontját – a lyuk jeleníti meg.

Ez az Istenanya helye.

Így egy szent hármasságot tartalmazó modell áll előttünk.

A táblából és a korongból álló, elforgatható rendszert a Draco (sárkány) csillagképre, mint tengelyre illesztve Rumi az Orion, a Bika, a Hercules, a Skorpió, a Nyilas, a Sas csillagképeket ismeri fel. A készítés időpontjaként a precesszió alapján az Ikrek világkorszak vége, a Bika világkorszak kezdete jöhet szóba (Kr. e. 5000-4500).

Rumi Tamás Stonhenge kőkörei és a csíksomlyói Napo(ol)tárkő elemzése során is eredményesen alkalmazta a Draco csillagkép (mint akkori Sarkcsillag) elfordulási szögét kormeghatározásra, ezért az általa megállapított 6500-7000 éves kor megalapozottnak tekinthető.

Megj.: Rumi nem ad magyarázatot a Bika csillagkép kétszeri előfordulására. A megoldást keresve a téglalap alakú táblán az Orion „felett” az Ikrek csillagképet sikerült felismernem. Ezzel sikerül(he)t elkerülni, hogy a Bika kétszer is előforduljon az említett táblán.

A Hercules az előbb említett többi csillagképhez képest jóval távolabb helyezkedik el a Tejúttól és a Napúttól. Ezért helyén a közelében elhelyezkedő és alakjában hasonló Kígyó (és Kígyótartó) csillagkép jöhet inkább szóba.

Az előbbi módosításokkal tovább nőtt a korong és a téglalap alakú tábla azonos csillagképeinek a száma.

NYOMOZÁS A NAPÚTON A KR. E. 7. ÉVEZREDBEN

Paksi Zoltán (Égi utak csillagüzenetei, Sárosi és fiai, Fót, 2001) szerint a mítoszok és mondák alaposabb vizsgálatához nemcsak a Napút 12 állomásával, hanem a mellettük felsorakozó csillagképekkel (pl. az égi egyenlítő csillagkép-tagjaival) is érdemes megismerkedni. Ezért a mérsékelt éghajlati övről megfigyelhető mindegyik csillagképet belevettem a vizsgálatba.

Paksi másik fontos megállapítása, hogy a Zodiákus állomásait szimbolizáló jelek inkább az adott időszak tulajdonságaira (minőségére) utalnak. A csillagkép formájára, alakjára vonatkozóan viszont már nem adnak mindig egyértelműen biztos fogódzót az asztronómiában és a csillagászatban egyaránt használt mai szimbólum-változatok. A Kos csillagkép alakja pl. a részletes csillagtérképen egy fejjel, törzzsel és lábakkal rendelkező állatra emlékeztet.

Természetesen a csillagképet alkotó, egymástól óriási távolságra elhelyezkedő csillagokból álló összképbe bele lehet kép-

zelni a Kos ma közismert asztrológiai jelét is – különösen, ha a figyelembe veendő fényességi fokozatot ennek megfelelően választjuk meg. A Kos esetében pl. a lábak és a „fej“ egy részének „elhagyásával” juthatunk a kos szarvaira emlékeztető, ma használatos alakzathoz.

Az Orionnal kapcsolatban fontos megemlíteni, hogy csillagtérképek általában csak az égi Nimród „testét” jelölik, íját és feltartott karját már nem. Ha csak a „lecsupaszított alakzatot” vesszük tekintetbe, akkor elvesz több olyan részlet, amely az ősi mitológiák megértésben segítségünkre lehet.

Az előbbi felvetések miatt kezdtem el keresni az égen megfigyelhető csillagkép-alakzatok leképezését a korong jelei között. Az eredmény meghökkentő: a korongon az Ikrektől, pontosabban a felette elhelyezkedő Szekerestől, (Aurigától) a Nyilasig sorban következnek egymás után az égen is egymás mellett sorakozó csillagképek!

A meglepő felismerés hitelét tovább erősíti, hogy a korong negyedeinek jeleit sumer képjelekként értelmezve ugyancsak csillagképekhez – azok sumer neveihez – jutunk.

SUMÉR KÉPJELEK SZEREPE

Mivel rovásjeleink felhasználásával nem sikerült a korong összes alakzatát értelmezni, megpróbáltam azokat sumer képjelekként azonosítani a már bevált módszert követve. Az eredmény: a L.297 GUD, GU4 /a Bika csillagkép rövid neve/ és a L.129a MUL.MUL /Fiastyúk csillagkép/ ugyancsak azoknak a csillagképeknek a nevei, amelyeket formailag is felismertem. Őket a sorban az Orion követi.

A bal alsó negyedben nyílhegyekre emlékeztető formát látunk. Ez a Nyilas csillagkép jelét juttatja az eszünkbe. Sumer képjeleként olvasva őket a pa³PA olvasathoz jutunk, ahol pa³ (L.450) – mint hangtani kiegészítő – azt jelzi, hogy a L.295 jel olvasatai közül most a PA-t (és nem az UGULA, SIG3 stb. olvasatokat) vegyük figyelembe.

A PA fő jelentései között „természetesen” ott szerepel a Nyilas csillagkép, hiszen annak rövid neve.

Ha a jelek formáját vesszük vizsgálat alá, akkor a negyed alsó jele, a kettős kereszt a Skorpió ‚farkát’ (és a Déli Korona csillagkép néhány csillagát) jeleníti meg, melyek a Nyilas mellett találhatóak. Megállapíthatjuk tehát, hogy a Nyilasnál a jelek formája

és sumer olvasata is ugyanarra (a Nyilas csillagképre és környezetére) utal.

Az eddigiek összhangban vannak Marco Merlini elképzelésével is, aki szerint a téglalap alakú tábla és a korong egymásra illeszthetők.

Az illeszkedési pont pedig nem más, mint a mindkettőn felbukkanó Kos jele! Ha a korong felső két negyedét a téglalap alakú táblával fedjük le, a Tejút két bejáratát (Nyilas illetve a Napúton vele „szemben” elhelyezkedő Ikrek) és annak környezetét figyelhetjük meg.

Így újabb megerősítést nyert, hogy a két agyagtárgyon megjelenő ábrák-jelek a Kr. e. 4500 körüli időszak Napútjának állomásait és környezetüket ábrázolják.

Az Orion és a Bika felbukkanását a téglalap alakú táblán Rumi Tamás is megerősítette.

E megközelítést tovább hitelesítik a korong jelei, melyeket sumer képjelként is sikerült értelmezni.

A bal felső negyed jelei a HUN(.GA) olvasatot, vagyis a Kos csillagkép sumer nevét adják. A rajzolatban azonban nem a Kost, hanem a Szekeres (Auriga) és az Ikrek csillagképeket ismerjük fel. De hová tűnhetett a Kos rajzolata?

Ennek megválaszolásában segített Friedrich Klára felvetése, mely szerint egy kis „V” alakú jelet is felismerhetünk a bal felső

negyed bal oldalán. Ez a jel ugyanis jellegzetesen a Kos csillagkép asztrológiai jelét (♈) formálja meg.

Vajon mi lehet az oka ennek a jelzésnek, hiszen a Kos nem közvetlen szomszédja a Szekeres (és az Ikrek) csillagképeknek?

A Kos időszak kezdete – a tavaszi napéjegyenlőség – egy ki-tüntetett időpont, az ókori kultúrák jelentős részében az év kezdete. Logikusnak tűnik, hogy a korongon látható „csillagállást” ekkor keressük a csillagos égen (pl. úgy, hogy a korongon található furaton keresztül vizsgáljuk a csillagos eget).

A Kos jelének felismerése segített megérteni a korong készítőjének azon nemes törekvését, hogy a korong „használatának”, illetve keletkezésének idejét is pontosan megadja. Ugyanis a korongon látható csillagképeket (az Ikrektől a Nyilasig) éppen a tavaszpont idején láthatjuk a csillagos égen, még hozzá éppen naplemente után.

EGY UTALÁS A KORONG KORÁRA

Nem kaphatnánk utalást a korong keletkezésének idejére, ha a bal felső negyednek az Ikrek csillagképet kirajzoló jele az írásjelekkel is az Ikrekre utalna, s nem állna ott mellette a figyelemfelkeltő „V”, a Kos jegy jele. E nélkül elveszne az időre utaló támpont, vagyis nem tudnánk felismerni, hogy a Kos hónapjában (a tavaszi napéjegyenlőség idején) és az Ikrek világkorszak végén, Kr. e. 4500 körül) megfigyelt csillagállásról van szó.

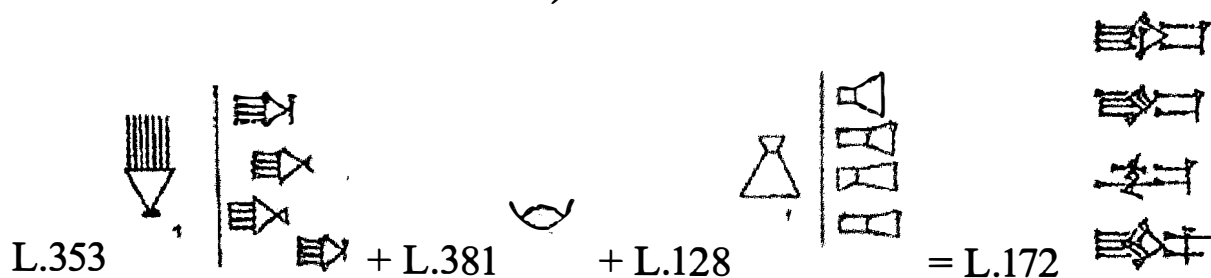
A tavaszpont több kultúrában is egybeesett az év kezdetével. Az ókorban az év kezdetét jellemzően a tavaszi napéjegyenlőség idejére tették (nem pedig a természet működéséhez nem igazán kapcsolódó január elsejére, mint ma tesszük).

A jobb felső negyed jeleinek alakja a hosszan elnyúló Hidra (vagy másik nevén Vízikígyó) csillagkép alakjára emlékeztet. A felette (a csillagtérképen alatta mivel ott nem a valós elhelyezkedésnek megfelelően, hanem sorban, egymás mellett láthatók a csillagképek) szereplő négy kisebb alakzat a Holló, a Serleg, a Szeksztáns és a Rák csillagképeket juttatja eszünkbe.

Ezek után nem okozhat meglepetést, hogy a L.374 MUS jel alakja a korong megfelelő alakzatával azonos. Bár a jel jelentése mi lehetne más, mint kígyó, sárkány, a csillagképek közül pedig a Hidra (mely a csillagtérképen az Oroszlán alatt ,siklik' az égen)?

A jobb alsó negyed értelmezése maradt még hátra. Képileg a Mérleg, az égen alatta elhelyezkedő Farkas, valamint a Kígyó / és a Kígyótartó/ csillagképeket jeleníti meg. (A Farkas helyén a mellette elhelyezkedő Kentaur is szóba jöhet.)

Kíséreljük meg a negyed rajzolatait a L.172 BIL jellel összevetni! Értelmezzük a jelet felbontott ligatúraként! A ligatúra felbontását az indokolja, hogy egy ilyen „hosszú“ jel csak „kettévágva“ fér rá a korongra. Ezzel az eljárással a két alsó negyedet összeolvasva a PA.BIL (jelentése: Nyilas csillagkép) olvasathoz jutunk, mely ugyancsak jól illeszkedik eddigi rendszerünkbe. (A Nyilas csillagkép „leghosszabb“ neve: PA.BIL.SAG, rövidebb névváltozatai: PA.BIL és PA.)

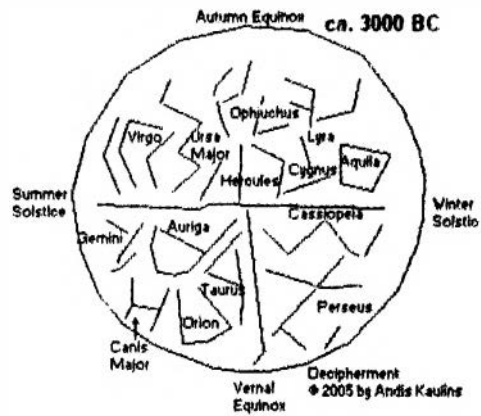

KORONG ÉS CSILLAGTÉRKÉP

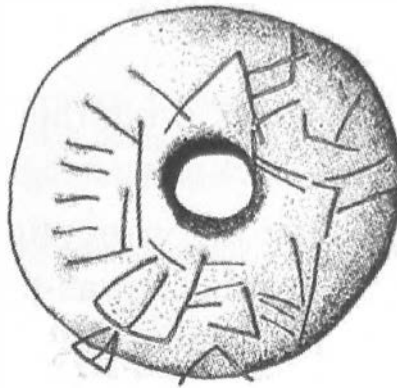
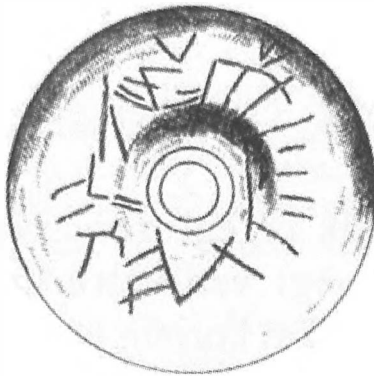
A korong jeleinek-ábráinak párhuzamait a következő leleteken ismerhetjük fel: a Torma-gyűjtemény korongjai (kör alakú tárgyai), orsógombok, halászháló-nehezékek, kelta jelképek, a Blau-tábla, hettita pecséthenger, a karanovoi, a knosszoszi és az alvaei korong.

8. kép. Az alvaei leletek
(A bal szélső korong is értelmezhető csillagtérképként.)

9. kép. A karanovoi korong (Bulgária): kör alakú csillagtérképe.

10. kép. A prištinai korong két oldala.

ÉGI SZARVASVADÁSZAT A PRIŠTINAI ÉS A TATÁRLAKAI KORONGON

Irásom három fontos és újszerű felismerésre hívja fel a figyelmet.

– A prištinaai korong rajzoltaiban sikerült felismerni a csillagos ég térképét.

– A prištinaai és a tatárlakai korong „csillagtérképe” néhány apró részlettől eltekintve megegyezik.

– Mindkét korongon megfigyelhetjük az „égi szarvasvadászat” csillagképeit (csodaszarvas-mondánk égi vetületét). Így joggal mondhatjuk, hogy megtaláltuk a tatárlakai korong párhuzamát!

A PRIŠTINAI KORONG RAJZOLATAI

Radics Géza remek előadása és tanulmánya (Hogyan is volt, avagy hogyan is lehetett? – az MVSZ II. Östörténeti Konferenciája, 2008) keltette fel az érdeklődésem a prištinaai korong (Ko-

szovó) iránt.¹ Örömmel számolok be róla, hogy a rajta látható jeleket sikerült egységes rendszerben értelmezni.

Arra az eredményre jutottam, hogy a jelek csillagtérképként az égbolt ugyanazon részét jelenítik meg, mint a tatárlakai korong ábrái!

---

1 Megjegyzéseim Radics tanulmányához:

a. Radics Géza szerint az Old European writing magyar fordítása: „korai európai írás” – én a továbbiakban a korai helyett az ősi megjelölést használom.

b. Radics forrása (Magyar Adorján: Az Ősműveltség, Magyar A. B. K., 1995, 40. o.) téved, amikor megállapítja, hogy a „Magaru a sumer és az asszír nyelven boldogot jelent”. Deimel és Labat sumer-akkád szótárai szerint ugyanis:

L.367 ŠE /sumer/, magâru /akkád/ = jóindulatú, készséges,

L.367 ŠE /sumer/, še’u /akkád/ = mag.

Vagyis a (magyar) mag sumer hangalakja (SE) nincs hangalaki kapcsolatban a maggal, az akkád (babiloni-asszír) magâru viszont nem jelent boldogot, hanem jóindulatú, készséges a jelentése. Ha jelentene, akkor sem a sumer, hanem az akkád (babiloni-asszír) hangalaki kapcsolatra adna egy példát.

Az M jel jelentését és eredetét véleményem szerint meggyőzőbben is magyarázhatjuk, ha a L.237 AMA /sumer/, ummu /akkád/

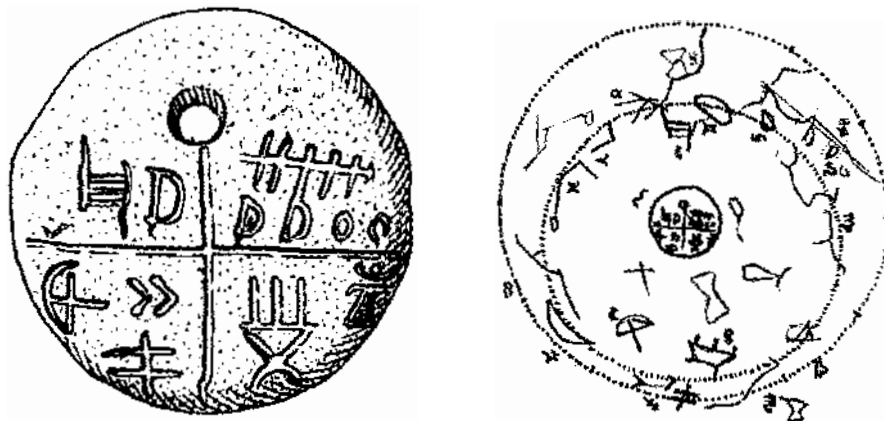
= mama, mother /angol/, Mutter /német/, mère /francia/

olvasatból és jelentéseiből indulunk ki. Mindegyik mamát (anyát) jelent és m-mel kezdődik.

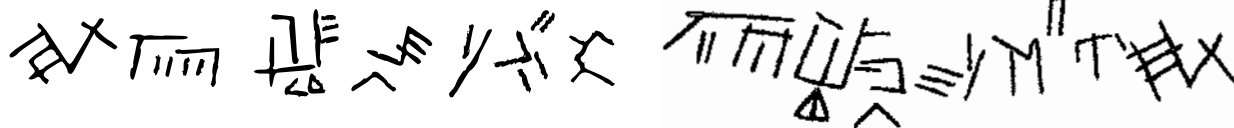
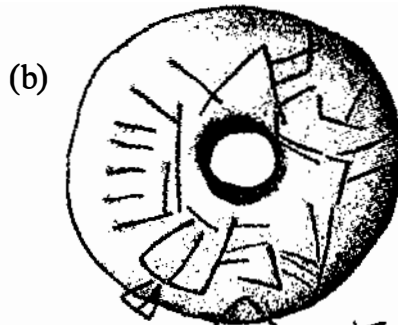
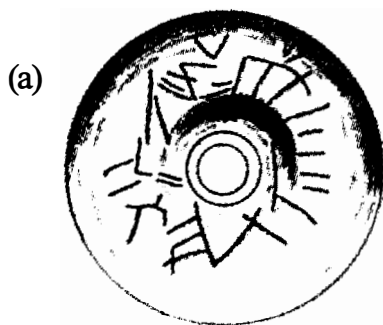
c. Radics tanulmányában bemutatja Friedrich Klára táblázatát, mely a Tordos-Vinča kultúra és a székely-magyar rovásírás jeleit hasonlítja össze. Az E-É és az LY kivételével mindegyik rovásjelünknek szerepel benne a párhuzama.

Megjegyzésem: az LY nagyon hasonlít az F-re, az E pedig a GY-re, ha a jelvariánsok görbülő vonalvezetését, módosító jeleit (pl. pont vagy rövid vonal vagy apró kereszt) nem tekintjük megkülönböztető elemnek. Ezzel a kiegészítéssel az alaki megfeleltetés teljesnek tekinthető.

Már első ránézésre is nagymértékben hasonlónak tűnnek a tatárlakai (11. kép) és a priština-i korong (12. kép) csillagtérképei:

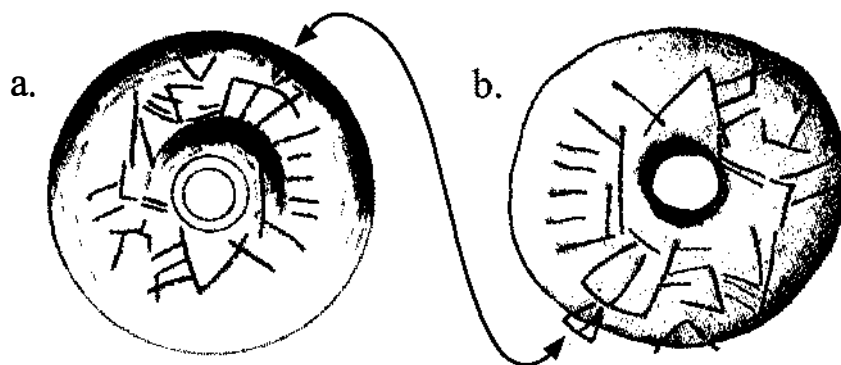
11. kép. A tatárlakai korong és égi párhuzama

12. kép. A 6000 éves, 6,1 cm átmérőjű priština-i korong és vonalas írásjelei

A prištinai (11., 12. kép), középén lyukas korongon kör alakban vonalas jelek követik egymást. Megfejtését, olvasatát eddig még egyik kutatónak sem sikerült megadni. Ezért vettem a bátorságot, hogy az értelmezést megkíséreljem. Ebben sokat segített a tatárlakai táblák kutatása során szerzett tapasztalat.

Először is vegyük észre, hogy a prištinai korong a, és b jelű két oldala ugyanazt a jelsort ábrázolja, csak az egyik 180°-kal el van forgatva:

13. kép. A prištinai korong két oldala egyaránt a csillagkép térképet ábrázolja, csak elforgatva. Az elforgatást legkönnyebben a „villa” alakú jelet figyelve vehetjük észre.

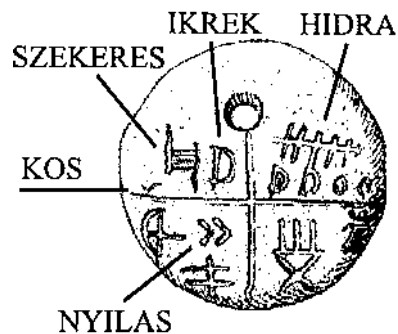
Most pedig nézzük a tatárlakai korongot.

Ennek jeleivel részletesen az Ősi titkok nyomában c. könyvemben (MBE, Miskolc, 2005) foglalkozom. A jeleket sumer

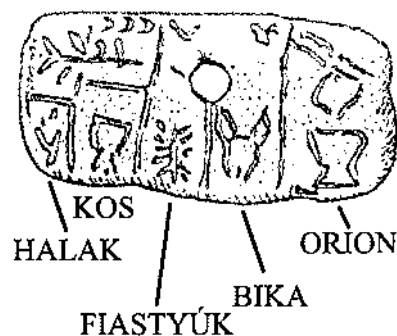
képjelekként és csillagképek rajzaként is sikerült azonosítanom. Eredményeimet az MVSZ II. Őstörténeti Konferenciáján (2008) tartott előadásomban mutattam be.

A korong rajzolatait sumer képjeleként értelmezve a Kos (HUN.GA), a Hidra (MUS) és a Nyilas (PA.BIL) sumer nevei olvashatók ki. A Kost megformázó jelek formailag az Ikreket és a Szekereset jelzik. A március 21-i napéjegyenlőség idején (az év ókori kezdőnapján) megfigyelhető csillagállás alapján a korong készítésének ideje az Ikrek világkorszak vége, kb. Kr. e. 4500.

A téglalap alakú tábla alsó részén (a Halak), a Kos, a Fiastyúk, a Bika és az Orion ismerhető fel.

A Fiastyúk (Pleiadok) és a bikafej (Bika) formájú rajzolatokat sumer képjeleként értelmezve – talán nem meglepő – a Fiastyúk és a Bika csillagkép neveit sikerült kiolvasni.

2008-ban felvetettem, hogy e tábla a felső részén az Androméda (vagy Cassiopeia), a Perseus (egy része), a Szekeres (egy része) és az Ikrek ismerhető fel.

Ezen elgondolás gyenge pontja, hogy a két „v” alakú jel – mint a Perseus (egy része) és az Auriga (egy része) – a téglalap alakú táblán más értelmezést kap, mint a korongon, ahol a „v” Kos csillagkép jele. Emellett hiányzik még néhány csillagkép-alakzat sumer nyelvű értelmezése.

2010-ben sikerült néhány részletben továbblépni.

A prištinai korongon felül középen (Orion mellett balra) található „v” – a koronghoz hasonlóan – a tavaszi napéjegyenlőség idejére utal. Az alsó sort pedig „Halak” felismerésével a következőképp sikerült bővíteni: Halak, Kos, Pleiádok, Bika és Orion.

Remélhetőleg nemsokára sikerül megtalálni a baloldali jelek sumer nyelvű csillagászati olvasatát is.

A tatárlakai és a prištinai korong jeleit összehasonlítva megállapítottam, hogy a jelek nagy része a két korongon megegyezik.

Így kézenfekvő a feltételezés: ugyanazt az égtérkép-részletet ábrázolják! A prištinai korongon is a Hidra, az Ikrek, a Szekeres (Auriga), majd a Mérleg, a Farkas és a Kígyótartó csillagképek rajzait látjuk egymás után, úgy, ahogy a csillagos égen is követik egymást.

Miképp magyarázhatók az eltérések?

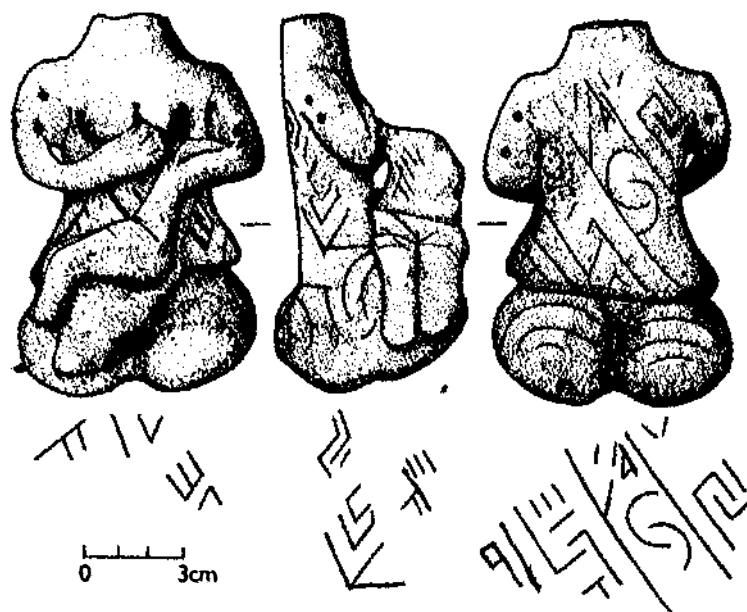
A tatárlakai korongtól való eltérések a prištinai korongon a következők:

– az Ikek „fölött” az Orion csillagkép „feje” ismerhető fel,
– az Aurigával és a felette található a Kos csillagkép „V” alakú (♈) jelével a csillagképek sora nem ér véget: megjelenik az őt követő Perseus (egy része) – de a rajzolatokban felismerhető a Cassiopeia „kettős v” alakja (az égi csodaszarvas agancsa) is.

A tatárlaki korongtól eltérően itt a „V” alakú jel nem az Auriga mellett, hanem felette látható. A lelet korára azonban itt is ugyanúgy utal, mint a tatárlakainál: eszerint a priština-i korong a tatárlakai koronghoz hasonlóan kb. 6500 éves. (Ez egybevág az írásom elején említett kb. 6000 éves korral.)

A meglepő mértékű jelátfedés reménnyel tölthet el mindnyájunkat, hogy a későbbiekben a másik két tatárlakai táblához hasonló leletek is előkerülnek majd.

Mindez a Kárpát-medence és a Balkán kultúrtörténeti fontosságát tovább erősítheti.

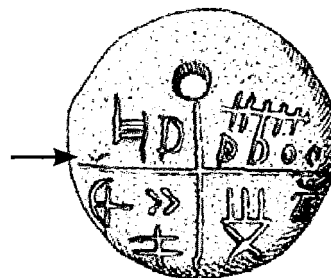

14. kép. A rasti istennő szobrának vonalas írásjelei.

A CASSIOPEIA CSILLAGKÉP FELBUKKANÁSA

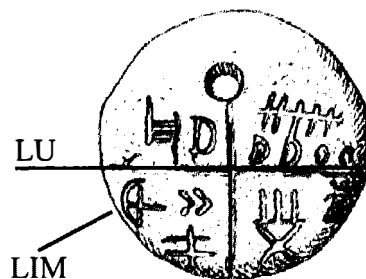
A prištinaí korong jelei közt egy lényeges eltérést találtam a tatárlakai koronggal összehasonlítva: a Cassiopeia kettős „v”-alakú rajzát. Ez lenne a csodaszarvasvadászat „előképe” a prištinaí korongon és a tatárlakai táblákon?

Elkezdtem hát keresni a (csoda)szarvas „nyomát” a tatárlakai korongon. Alapgondolatom az volt, hogy ha a korong bal szélének kis méretű, „v” alakú jelét – a prištinaíhoz hasonlóan – a Perseus felső részének (is) tekintjük, akkor a sorban következő csillagkép, a szarvas agancsát megformázó Cassiopeia is meg kell, hogy jelenjen valamilyen formában a tatárlakai korongon!

A precíz tudományosságot (az összeolvasott jelek szoros egymásmellettségét) egy pillanatra félretéve, s a fantáziát szabadjára engedve sikerült (a prištinaí korong kapcsán felmerült ötlet segítségével) a tatárlakai korongon is a Cassiopeia „nyomára” bukkannom.

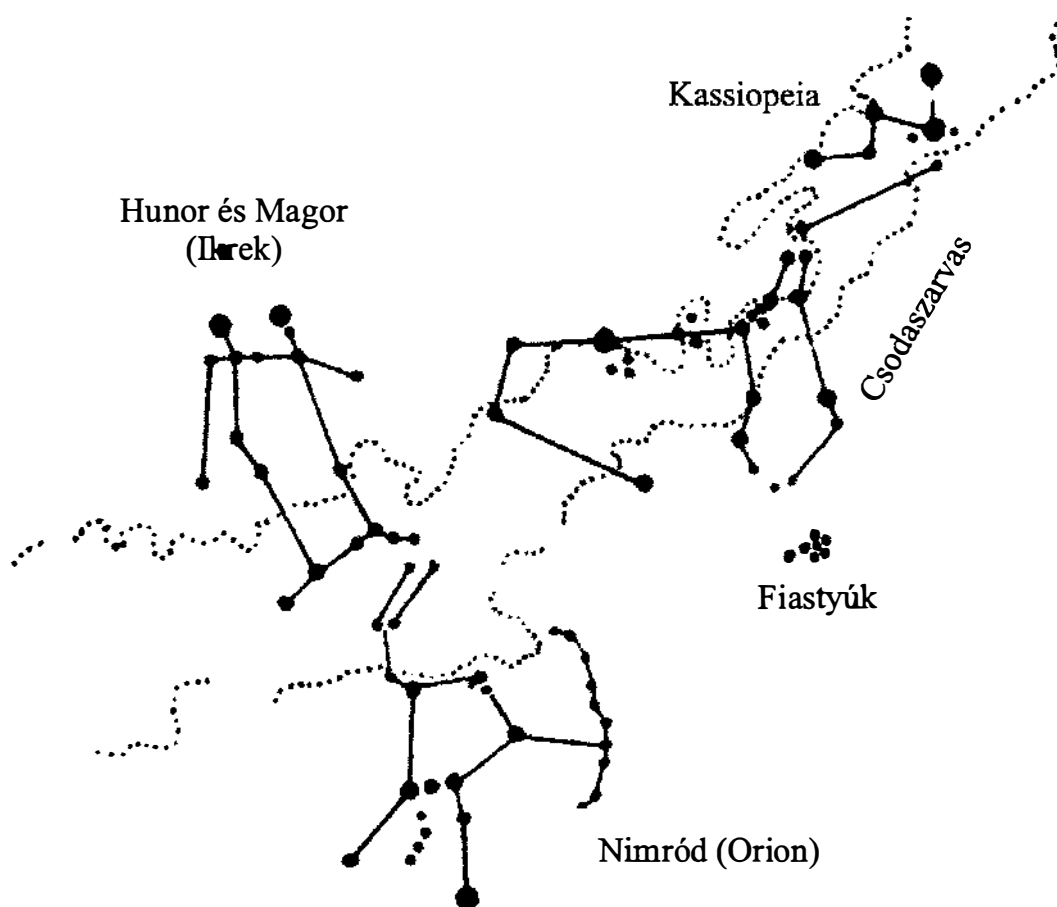
Ha a tatárlakai korong kör alakú lapját 4 részre osztó nagy kereszt (+) (sumér jel, olvasata: L.537 lu, UDU) és a megfeszített íjra emlékeztető jel (sumér jel, olvasata: L.449 lim, IGI) fonetikai értékeit egybeolvassuk, azt a LU.LIM szót kapjuk meg, mely a suméreknél a Cassiopeia neve volt.

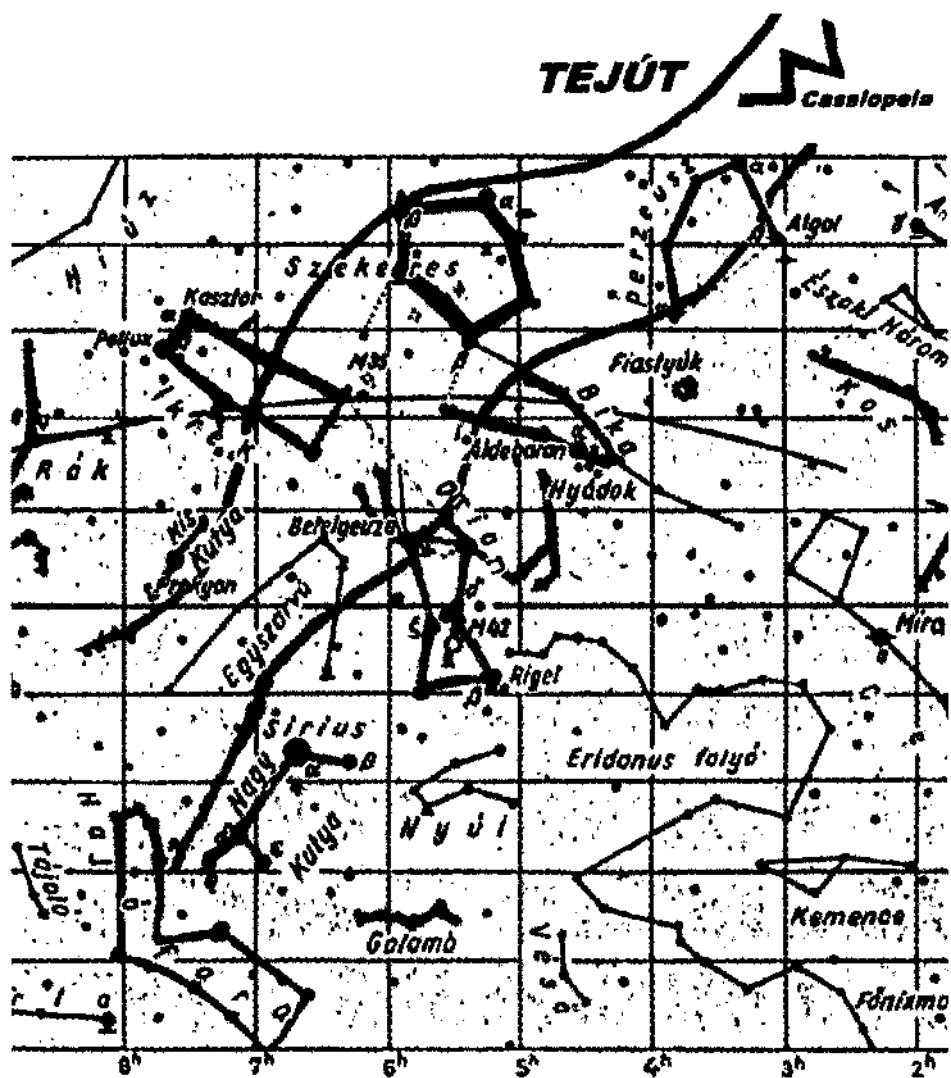
A LU.LIM szó jelentése pedig a sumérben: szarvas. Megérzésem ezzel bizonyítottá vált.

A csillagtérkép-részlet – az „égi vadász” Orionnal (Nimródunk égi párjával) kiegészítve – a csodaszarvas-üldözés csodálatos jelenetét juttatja az eszünkbe!

Jankovics Marcell könyveiből már jól ismerjük az égi szarvas vadászatot. A Cassiopeia a szarvas agancsa, a Perseus a szarvas mellső, a Szekeres pedig a hátsó lába. Orion-Nimród az égi vadász, az Ikrek pedig Hunor és Magor égi megjelenítői. Az ezt bemutató két képet lásd a következő két oldalon.

15. kép. Az égi szarvasvadászat,
 Varga Géza: A székelység eredete című könyvéből.
 (29. oldal, Írástörténeti Kutatóintézet, 2001.)

16. kép. Az égi szarvasvadászat.

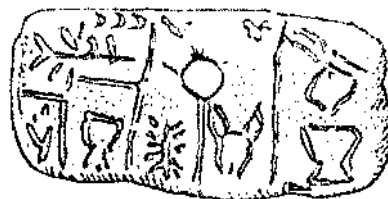
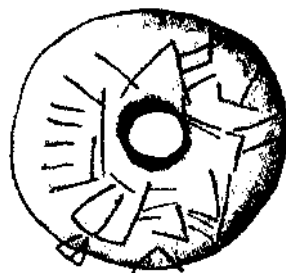

Az egyes csillagokat természetesen másképp is össze lehet kötni, hiszen az emberi szem élessége, felbontóképessége személyenként eltérő, és az egyéniségünket tükröző képzelőerőnk is különböző alakzatokat „láthat bele” az égen megjelenő pont-halmazokba. Mégis az ókortól kezdve csak néhány jellegzetes variáns maradt fenn, és a csillagképek elnevezései is nagyfokú állandóságot mutatnak.

AZ ORION

Ahogy megfigyelhettük, az Orion a prištinai korongon az Ikrek „fölött” ismerhető fel.

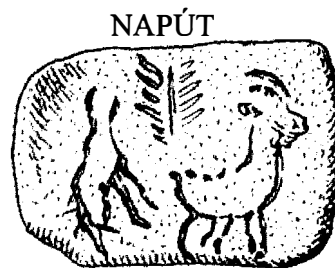
A prištinai korongon lévő Orion-fej mellett a téglalap alakú tatárlakai táblán is megjelenik a Tejút bejáratánál elhelyezkedő Orion (Nimród ősatyánk csillagképi megfelelője):

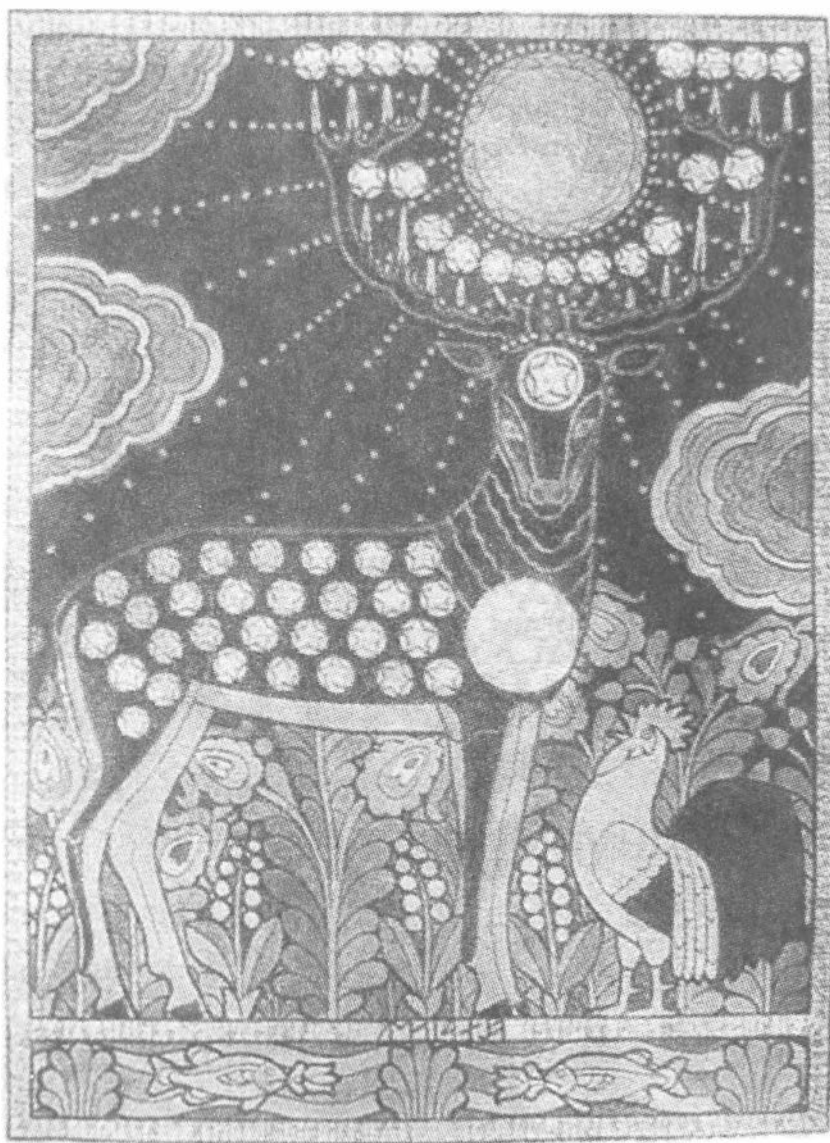
ORION

A harmadik tatárlakai tábla életfája pedig a Tejút megfelelője is egyben. A Tejút egyik „bejárata” a Napút felől az Orion és az Ikrek csillagképnél található.

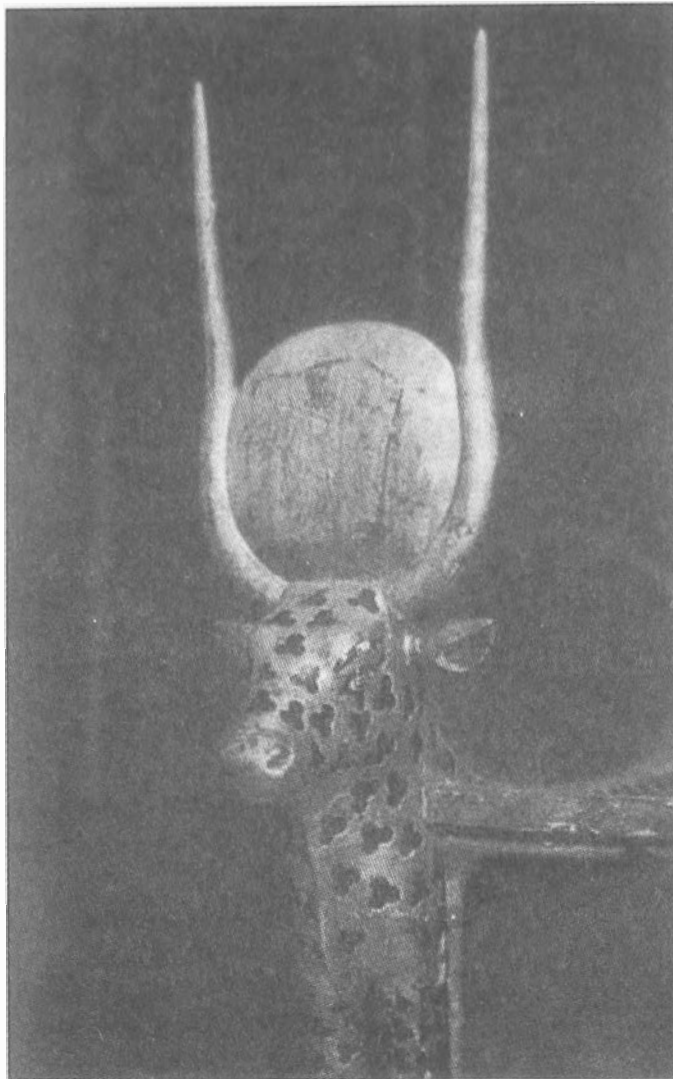
Így a három táblát együtt joggal tekinthetjük a magyar őshazakeresés mondája ősi égi párhuzamának!

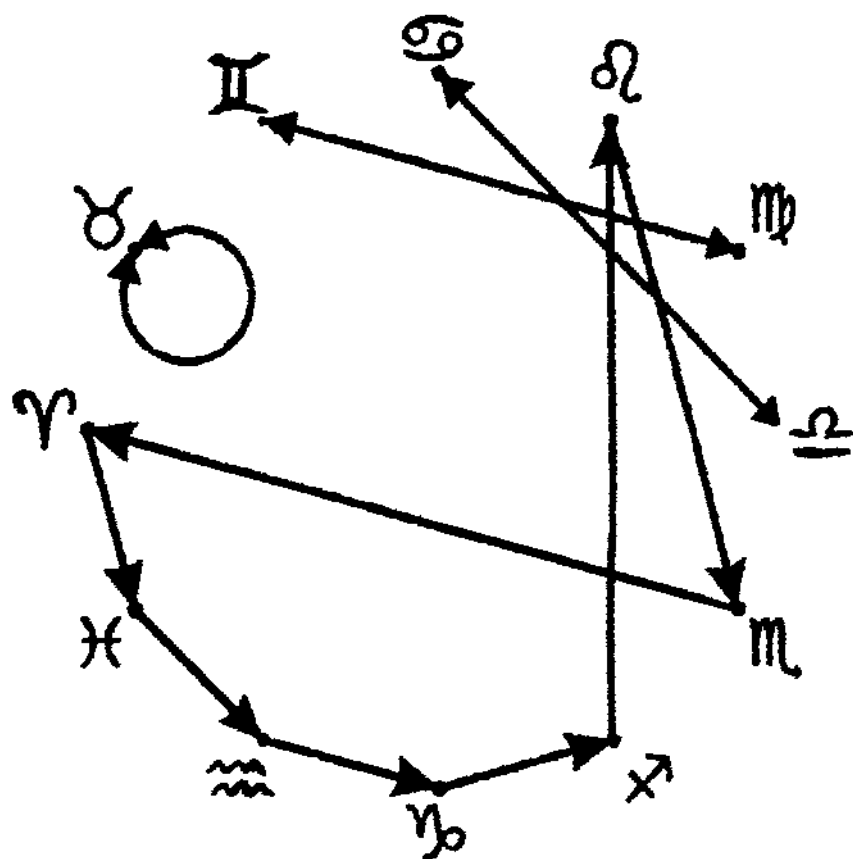
NAPÚT

17. kép. Csodaszarvasok napkoronggal. Magyar Adorján rajza.

18. kép. Tutankhamon ágyfejének szarvast formázó dísze.

19. kép. A „misztikus zodiákus” ábrája.

20. kép. Az égi szarvasvadászat „átköltve”: egy ragadozóval (Nagyszentmiklósi kincs, Bécs, Kunsthistorisches Museum)

21. kép. Az előző kép párhuzama: ezüstpál
II. Sapor ábrázolásával (Ermitázs, Szentpétervár)

22. kép. A csernyikovoi (csernyigovi) ivókürt (10. sz.) részlete és László Gyula átrajzolása (Moszkva, Történeti Múzeum).

A TATÁRLAKAI KORONG JELEI ÉS A CSILLAGKÉPEK

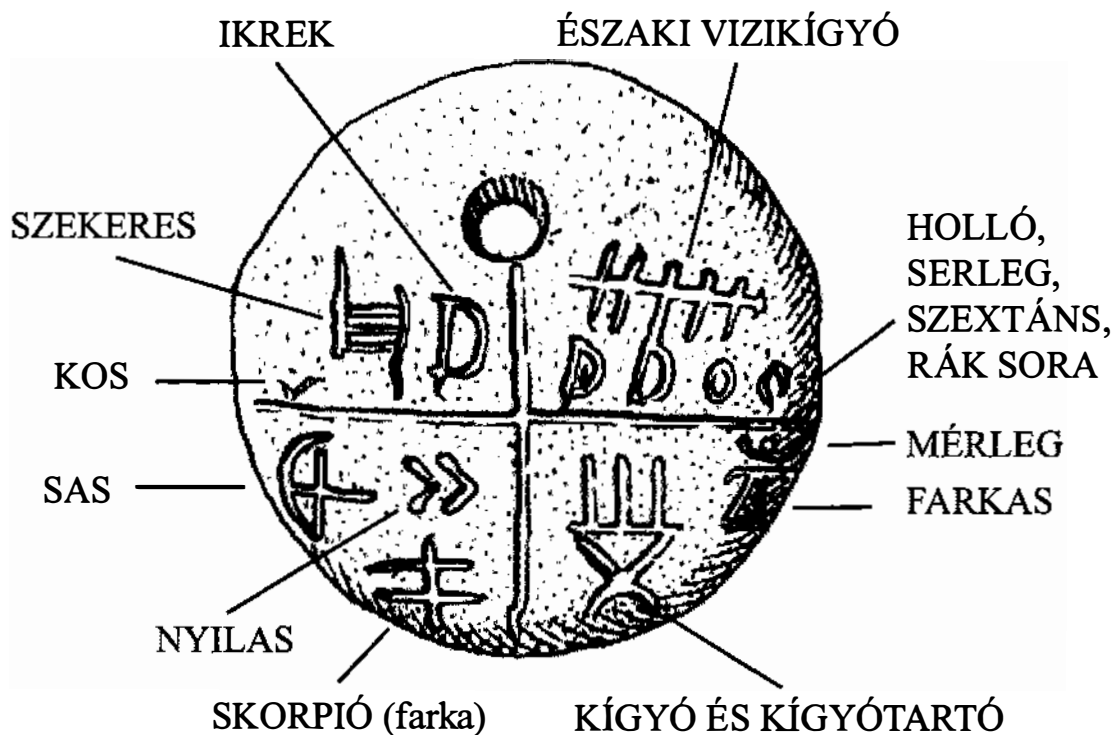
Tegyük egymás mellé a tatárlakai korong fényképét és egy részletes csillagtérképet! Ha összevetjük azokat, meglepő felismerésre juthatunk.

Ha a korongon a bal felső negyedből indulva az óramutató járásának irányában haladunk, meglepve tapasztalhatjuk, hogy szinte ugyanazokat az alakzatokat látjuk, mint az éjszakai csillagos égbolton. Tájékozódásunkat segíti a korong „célkeresztjében” található lyuk.

Ez egyrészt arra utal(hat), hogy a korongot nyakban hordták, másrészt pedig arra késztet, hogy rajta keresztül a csillagos égre pillantsunk. Vajon meg lehet-e egymásnak feleltetni a korong rajzolatait és a csillagtérképet?

Kísérletem a kölcsönös megfeleltetésre sikerrel zárult. Ahogy a két ábrán is nyomon követhető, a csillagösvény állomásait az Ikrektől (pontosabban a Szekerestől, amely a Bika és az Ikrek csillagkép között helyezkedik el) indulva figyelhetjük meg a korongon.

Az Ikreket a Hidra (felette a Holló, a Serleg, a Szeksztáns és a Rák), a Mérleg, a Farkas, a Kígyó a Déli Koronával, a Skorpió („farka”), valamint a sort záró Nyilas csillagkép követi.

23. kép. A csillagkép sor teljes.

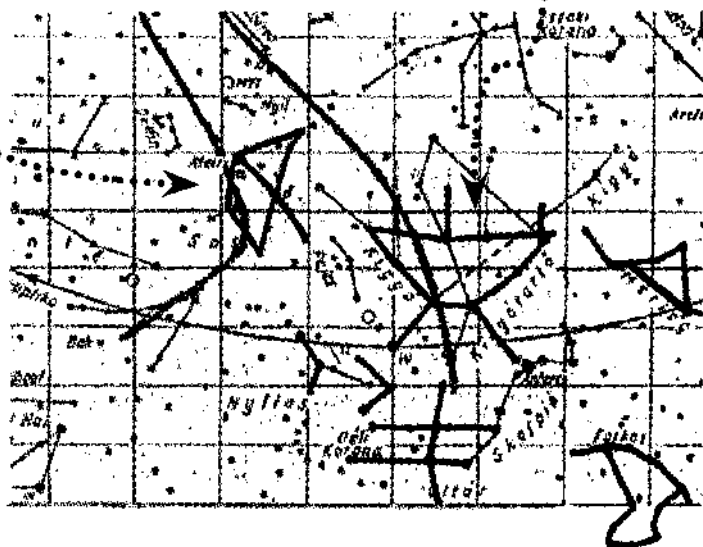
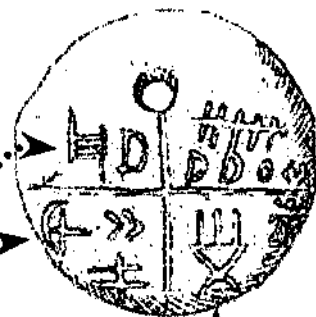
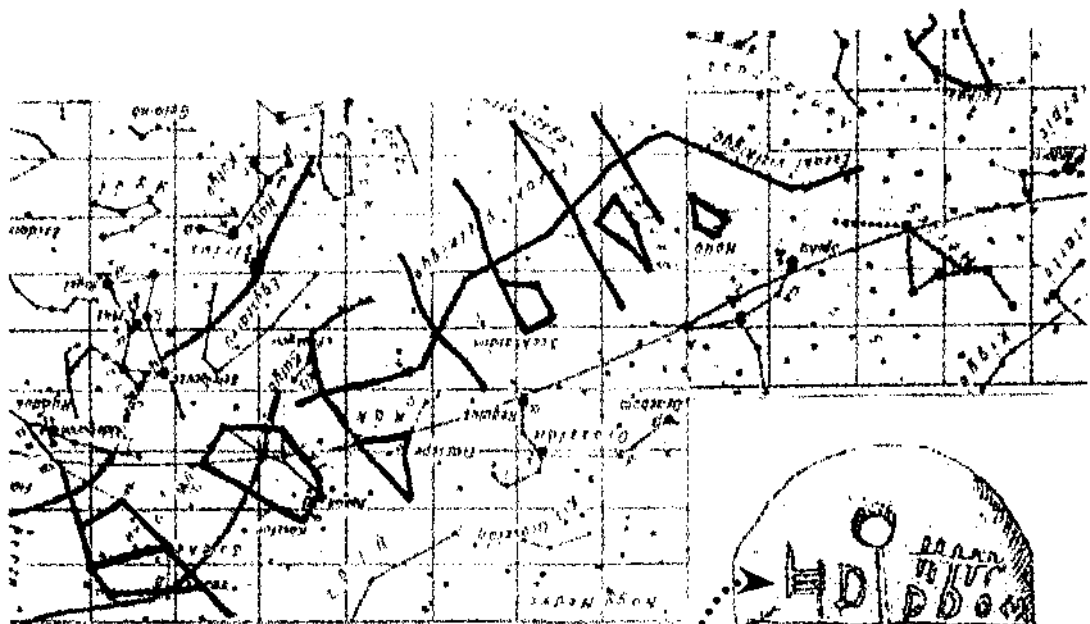
Amint megfigyelhetjük, a sor teljes. A mai Napút állomásai közül az Oroszlán csillagképet ugyanis az alatta elhelyezkedő

Hidra képviseli, a Rák pedig a Hidra alatt megfigyelhető négy kisebb alakzat egyikével azonosítható. Láthatjuk, hogy a tatár-lakai korongon nem a mai, hanem a Kr. e. 4500 körüli Napút állomásait és égi környezetüket jelenítették meg. Így pl. a mai Szűz helyét a vele egy időszakban megfigyelhető Holló jelzi. Ennek oka a Föld precessziós mozgása. A 25920 éves nagyév során Kr. e. 4500 körül nem a Kis Medve, hanem a Sárkány „lábát” alkotó csillag töltötte be (a Föld tengelyének meghosszabbításaként) a Sarkcsillag szerepét.

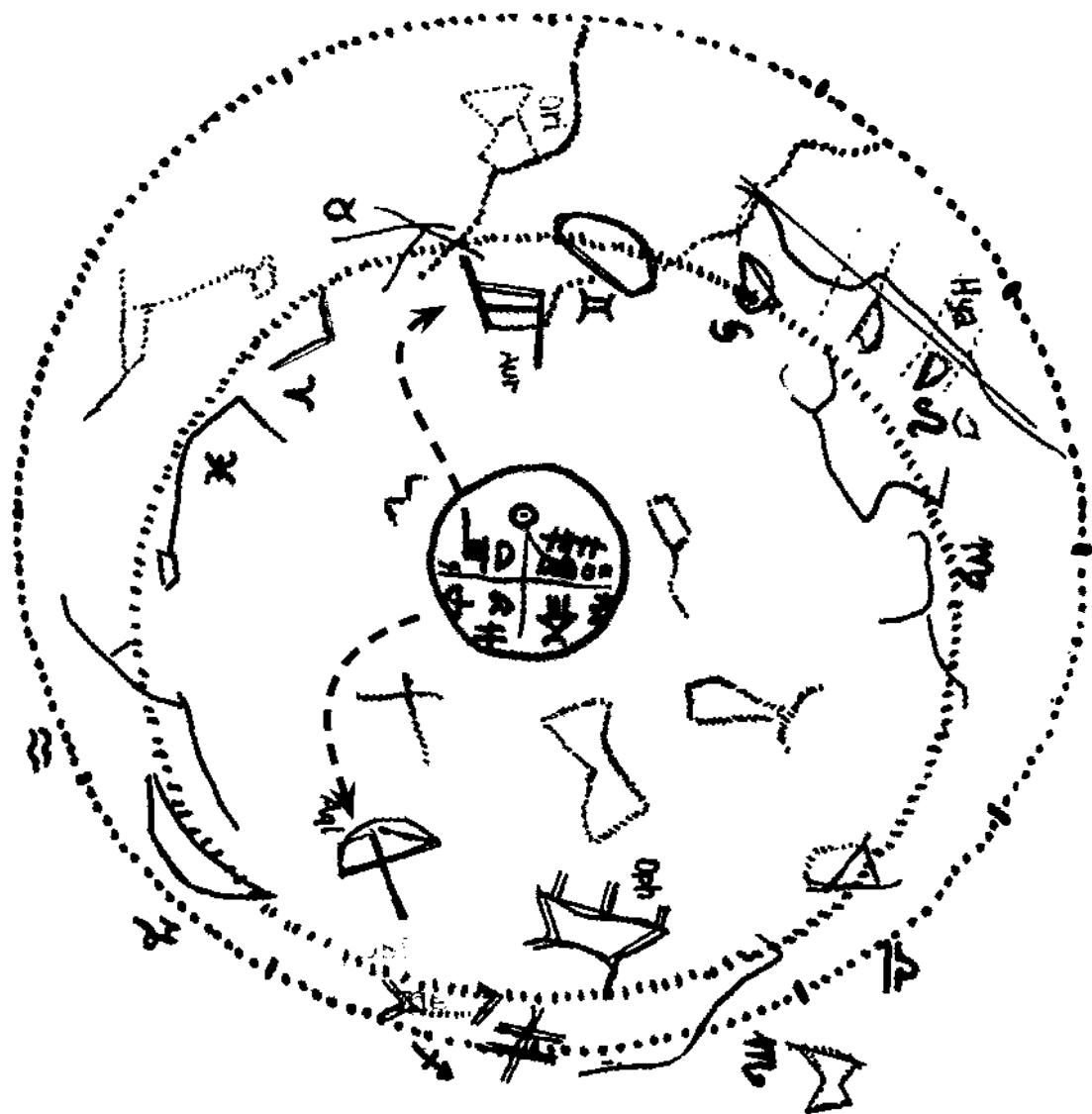
Az égi egyenlítő és a Napút találkozási pontjából a csillagképek rögzítésének idejére kapunk információt.

Mikor láthatjuk az említett csillagképeket az égen?

Az Ikrek világkorszak második felében (a korong keletkezésének egyik feltételezett időpontjában) a tavasz beköszöntekor (azaz a Kos kiséves időszakának kezdetén) a Nap mögött a Szekeres és az Orion húzódott meg. (A Szekeres a Napút állomásai közül az Ikrek és a Bika között helyezkedik el, valamivel felettük, az Orion pedig alattuk.) Ennek alapján érthető meg a felirat készítőjének kifinomult eljárása, melynek révén egyszerre több dolgot is el kívánt mondani. Az Ikrektől a Nyilasig található csillagképeket ugyanis egyszerre láthatjuk az égen a Kr. e. 4000-5000 körüli időszak tavaszi napéjegyenlőségeinek (a Kos hónapjának) kezdetén.

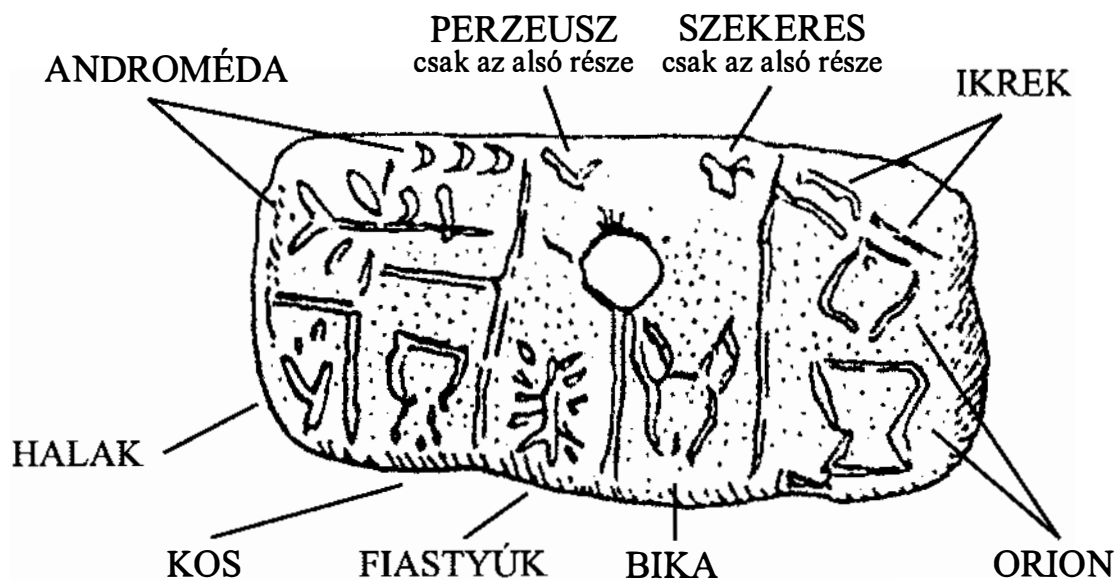

24. kép. A csillagos égbolt és a tatárlakai korong. A korong minden egyes jelének alakja kivétel nélkül egyezik a csillagkör csillagképeinek alakjával és hibátlan sorban leköveti azokat.

25. kép. Kör alakban látható csillagos égbolt és a tatárlakai korong.

Az egyik téglalap alakú agyagtáblán is a csillagképek rajzolatai sorjáznak:

26. kép. Csillagképek sora körben a téglalap alakú táblán.

TORDOS ÉS TATÁRLAKA

Emlékezés Torma Zsófiára, a legelső magyar régésznőre

A 2007-es emlékkonferencia néhány tényre is rávilágított. Torma Zsófia előkerült gyászjelentéséből megállapítható, hogy nem 1840-ben, hanem 1831-ben született. Sírját hiába keresnénk Szászvárosban – ugyanis Csicsókeresztúron temették el. Atyja, Torma József nagybirtokos szenvedélyesen régészkedett (az Ilosva község határában ő ásatta a római Castrum romjait). Testvére, Károly hivatásos régész volt (Aquincum és a Csörsz-árok feltárója, aki tagadta az avarság és a hunok magas műveltségi szintjét), akivel Zsófia, a „régész-bogarász kisasszony” komoly szakmai vitákat folytatott.

A budapesti IX. Nemzetközi Őstörténelmi és Enbertani Kongresszuson ő képviselte Hunyad megyét. Itt ismerte meg Schliemannt (Trója feltáróját) és feleségét.

Torma Zsófia jó kapcsolatot ápolt Kossuth Lajossal, a „turini remetével” is.

Az MTA magyar professzorai (Pulszky F., Hampel J.) nem ismerték el Torma intuitív felismeréseit Tordos, Trója és Mezo-

potámia kultúráinak szerves összefüggéseiről – az etnográfus Virchow, az assziriológus Sayce, Schliemann és a fiatalon elhunyt Lenormant viszont igen.

Lenormant és Oppert szerint is a sumer nép turáni nyelvű (nem árja vagy sémi). Torma éles logikával, régészeti úton ezt a következtetést erősítette meg. Az európai népek írása, vallása, népművészete, mitológiája keletről veszi eredetét, innen került át turáni népek közvetítésével Európába. A műveltség terjedésének egyik fontos állomása Tordos, illetőleg Erdély.

Az ősmagyar írás mezopotámiai eredetének (a két írásrendszer, a sumer és az erdélyi kultúra kapcsolatának) kérdését felvető Torma nem volt népszerű a Monarchia tudósainak körében.

1882-ben a Majna-Frankfurti Régészeti Kongresszuson elmondta, hogy „Erdély kultúráját nem előzte meg gall-kelta, pelazg-hellén vagy etruszk-római kultúra. Babylon-Chaldea kultúrelemeiből keletkezett és Egyiptom művészetével együtt Syriában fejlődött tovább.”

Az ilyenféle kérdések tárgyalásakor a tét nagy. Jáki Gábor említi, hogy S. Saveanu 1970-ben egy bukaresti magazinban írt a „sumerok látogatásáról”.

Végkövetkeztetése: Erdélyben (a Maros mentén) Kr. e. 2800. körül már éltek románok, s a „sumer örökség” a magyar nyelvbe román közvetítéssel került. (???)

(Egyes román kutatók szerint Mátyás nagy román király és Bartók a legnagyobb román zeneszerző...)

Hampel (P. Reinecke német tudós biztatására, aki Torma nevének említése nélkül írt Tordos leleteiről) lealázóan arra bízta Torma Zsófiát, hogy csak a tárgyak tipológiai leírását tartalmazó tanulmányt közöljön.

Nem csoda hát, hogy munkája németül jelent meg először („Ethnographische Analogien” címmel, 1894-ben, Jénában), melyet Foyta István fordított le magyarra.

Torma „Dácia a római foglalás előtt” c. munkáját soha nem adták ki.

Végül 1899-ben, halálának évében a Kolozsvári m. kir. Ferencz József Tudományegyetem tiszteletbeli doktorául fogadta.

TORMA ZSÓFIA

A tordosi őstelep és hazánk népe ősmythosának maradványai
(In: Hunyad megye monográfiája, 1897) /Részletek/

Összehasonlító tudományos módszerét Sayce, az oxfordi assyriológus és Brinton philadelphiai professzor is elismerte, mely szerint a tordosi leleteken írásjegyek-jelképek (nem csak egyszerűen díszítések, tulajdonjegyek) találhatók.

A Szászvárossal szomszédos Tordos község határán előforduló őskorszakbeli telepet 1875. őszén kezdettem ásatni. Több ezer kiásott különleges alakú kő, csont, cserép és ércz tárgy került elő, melyek új világot vetnek az ősmúlt tisztázására.

1880-ban a berlini, 1882-ben a Majna-Frankfurtban tartott régészeti congressusok szakembereinek is felhívtam értekezésben a régi népek emlékeire fegyelmöket, kérve, vezetnének leleteim hovátartozandóságának felismerésére.

Babylon-Assyria felvéste a maga írásjegyeit, vallásos szertartásait agyaghengereire, építményeire, féldomborműveire, bronzaira, ékszereire. (Bálványocskákat, rituális tárgyakat, a planéta-

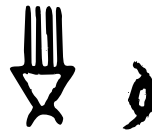

kultuszt jelképező 6-9 cm átmérőjű agyagkerekeket tartalmazó gyűjteményekben megtalálhatók a trójai, az őssumer és akkád papok symbolikus nyelvének hiero-ideogrammjai s felirataik.

A babyloni és trójai, valamint ezen daciai azonos jelképes írás értelmezésére ugyanegy megfejtési módszer alkalmazható.

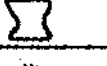

27. kép. Tordosi cseréptöredékek (Torma Zsófia gyűjteményéből).
Részlet Torma Zsófia vagy 10.000 leletéből.

ÖSSZEHASONLÍTÓ TÁBLÁZATOK

Dzsemet Nasr	Knossos	Tatárlaka
		
		
		
		

28. kép. Dzsemet-Nasr, Knossosz és Tatárlaka jelei. (M. S. F. Hood)

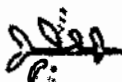

TORDOSI JELEK	TATÁRLAKAI JELEK	BLAU TÁBLA
		
		<i>edem</i>
		
		
		
		
		
		
		
		
		
		
		
		

29. kép. A tordosi, tatárlakai leletek és a mezopotámiai Blau-tábla jelei. (N. Vlassa)

	tartarai jelek	mezopotámiai piktográfok	tordosi jelcsoport
a			
b			
c			
d			
e			
f			
g			
h			
i			
j			
k			

30. kép. Tatárlakai, mezopotámiai és tordosi jelek összehasonlítása.

Tafel Nr. 2	
1a	 ATU 260
1b	
2a	 ATU 235
2b	 (vgl. 2,1b)
2c	 (vgl. 2,1b)
2d	 ATU 753
2e	 (vgl. 2,2d)
3a	 ATU 721

3b	
3c	 GN 47 ATU 295
4a	 ATU 185
4b	 ATU 194
4c	
Tafel Nr. 3	
1a	 ATU 111
1b	
2a	 ATU 892

2b	 ATU 810 ATU 543
3a	
3b	
4a	 (vgl. 3,3a)
4b	 ATU 47
5a	
5b	
5c	 (vgl. 3,2 b)

31. kép. Falkenstein jelösszehasonlító táblázata.

Ezen chald hitelvek ősegységére vezet a thrák istenségeknek az ős Babylonban gyökerező theogóniája és mythológiája.

Most nyelvészeink (pl. Nagy Géza, 1890) a skytha-sarmata és (az) evvel rokon thrako-dák-géta nyelvmaradványokból az akkád jelleget szintén kimutatni kezdik. Dák adataim... (kimutatták, hogy) a sumer-akkád (mint az ural-altaji népcsaládhoz tartozó turáni faj) a finn-ugorság és török-tatárság között foglal helyet. (Sayce szerint) innen olvadhatott a magyar nyelvbe több ilyen akkád-féle elem. Torma – Lenormant-hoz hasonlóan – „akkád” alatt a káld-sumert és nem a babiloni-asszír nyelvet értette. „Árja” alatt pedig – ugyancsak eltérően a mai hivatalos meghatározástól – a Turáni Fennsík szkíta-magyar népeit és Irán népeit együtt érti.

Hol keressük az őseurópaiak eredeti fészket: magában Európában-e, vagy Ázsiában?

Ázsia és Európa ethnográfiai értelemben egy világrésznek tekinthető. Babylon-Chaldea volt az anyaország, melynek (ős) kultúráját az árja- és turáni törzsek közvetítették Európába.

Közös vallási vonások Trója és Tordos ásatásai alapján (a „napimádás” babiloni eszmeköréből):

- 1.) a Nap jelzői (kerék, korong, gömb, bogár, háromszög, szög-re állított négyszög, kúp, piramis, obelisz, csillag, életfa),
- 2.) a Hold és a Vénusz jelzői (bagoly, béka, szarvas, félhold, gömbös piramis),

- 3.) az assyr papok és oltáraik attribútumai (fenyőtoboz, lebegő sárkány, olvasó gyöngy, gondviselés keze, zászlós oltár, az állványbot Napot jelképező agyaggömbje).
- 4.) Babylon 7 planétájának 7 szent színéből Torma agyagkorongjaira festetten előfordul: a chald hadisten Nergál-Mars vörös színe, Nebo-Merkur sötétkék színe, Nindár-Saturnus fekete színe.
- 5.) Samas (a dák Zabeleizis), Sin (Dáciában lányát, Bendist tisztelik), Anu (Uranus) astrologiai számai megegyeznek a trójaiakkal. Az istenek és számaik: Samas 20, Sin 30, Bel 50, Anu 60, Dágon 10.

Megj.: Enki-Ea száma 40, a sumer viharisten Iskur (száma 10).

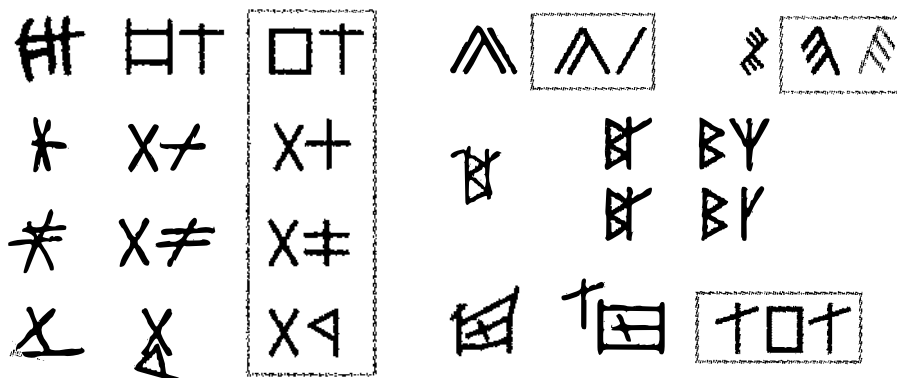

33. kép. Babiloni zodiákus a Kr. e. 12. századból

VARGA CSABA KIEGÉSZÍTÉSE A TORDOSI CSEREPEK JELEIVEL KAPCSOLATBAN

Torma fent bemutatott gyűjteményében (27. kép), mely csak töredéknyi mutatvány a 10.000 leletből!) vannak olyan jelek, amelyek minden bizonnyal számokat ábrázolnak, vagy csak egyszerű díszek. Ám sok olyan jel is van, amelyek az ősi írásjelekkel megegyeznek.

A cserepeken összetett jelek (ligatúrák) is vannak. Felbontásaik:

A tordosi cserepeknek már csak a 27. képen látott töredékén is számottevő mennyiségű írásjel található:

1+‡1XxYΨw\ΛΛΛ4B◻⌚cno⊙⊕

Ezek az írásjelek a következőképpen helyezhetők be a minta ABC-be (Varga Csaba a legrégebbiről teljes egészében ismert jelsorok megegyező elemeit tette meg bizonyítási rendszerében viszonyítási alapnak, s ezt nevezte el minta ABC-nek, lásd a szürke színű jeleket):

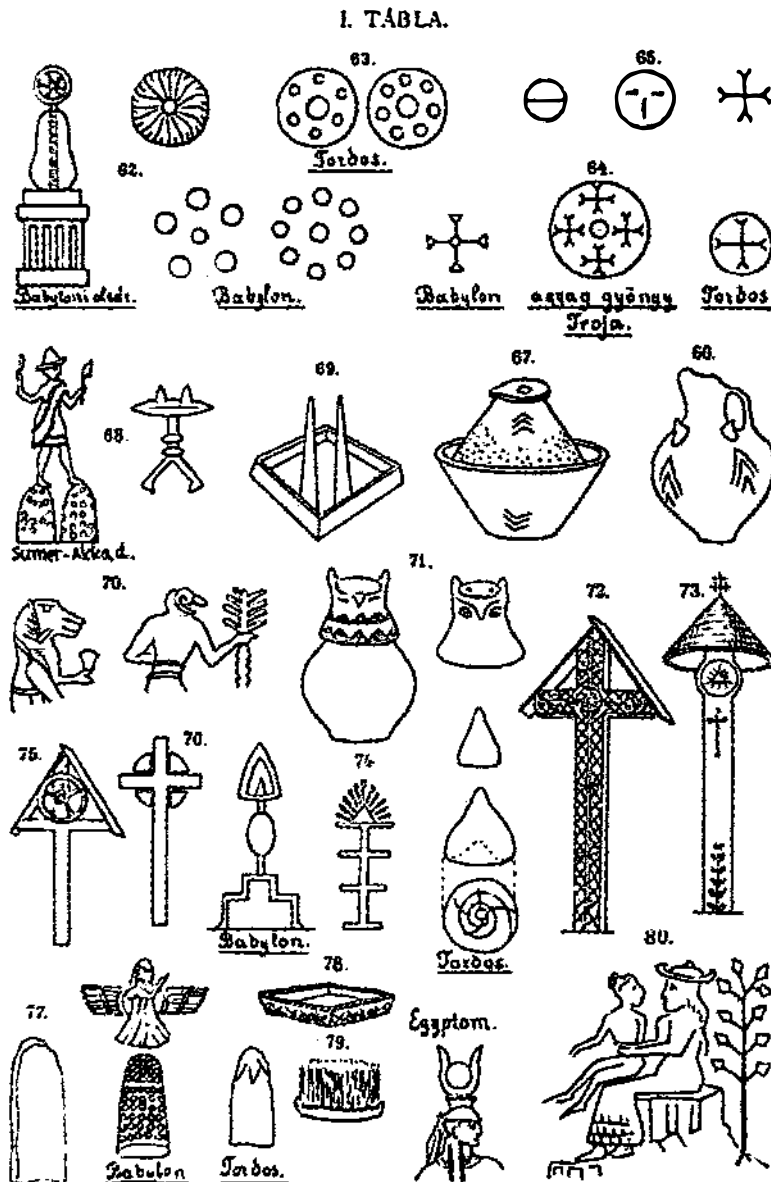
1+‡1XxYΨw\ΛΛΛ4B◻⌚cno⊙⊕
 1+‡ 1 ◻⌚ ΛΛΛ4YX
 Ψ4 \ wcn⊙⊕ ⊕ XB

Ha sok jel halmazának egésze azonos egy másik, zárt jelcsoporttal (az ősi jelsorral, melyet itt a minta jelsor képvisel), akkor nem lehet szó véletlen egybeesésről. Ez elegendő annak bizonyítására is, hogy az összes későbbi vonalas jelsor (abc) innen származik.

A fenti összevetés alapján tehát kétség sem fér ahhoz, hogy a tordosiak jóval több mint 4500 évvel ezelőtt már vidáman írtak-olvastak. Mindezt abból a 75 jelből megállapíthatjuk, melyek a

talált 10.000 jelből közismertté váltak. (Lásd Varga Csaba: JEL, JEL, JEL, avagy az ABC 30 000 éves története, Fríg Kiadó, 2002, 193-196. o.)

A TORMA- GYŰJTEMÉNY I-III. TÁBLÁJA ÉS EZEK FELIRATAI

I. tábla

- 62. napsugarak
- 63. bolygók
- 64. Anu akkád ideogramma → inkább a Vénuszé
- 65. Hold és Nap → a kereszt alakú ideogramm Trója és Tordos leletein is megvan!
- 66-67. Trója
- 70. csillagászati istenek
- 71. trójai és tordosi arcurna-födelek /az edényben áldozati ajándékokat vittek/. Torma Zsófia idejében hamvazó-szerdán az ifjúság állatfej-álarcokban vonul fel /"Fasching-begraben"/
- 72. beégetett kerék a keresztfa középpontjára
- 73. a „gondviselés háromszög-alakú szeme”
- 74. a Nap ragyogó sugarú háromszög-emblémája
- 75. fakerék Nap-jelkép az emlékfa tetején
- 76. hátszegi keresztfa / ~ chaldeai hengerek napkorongja!/
77. ??? útmenti kőkúp /imahely/ Hunyad-megyéből
- 78. dák tál
- 79. szebeni és hunyadi karácsonyi búzavetés zöld dísze

II. TÁBLA.

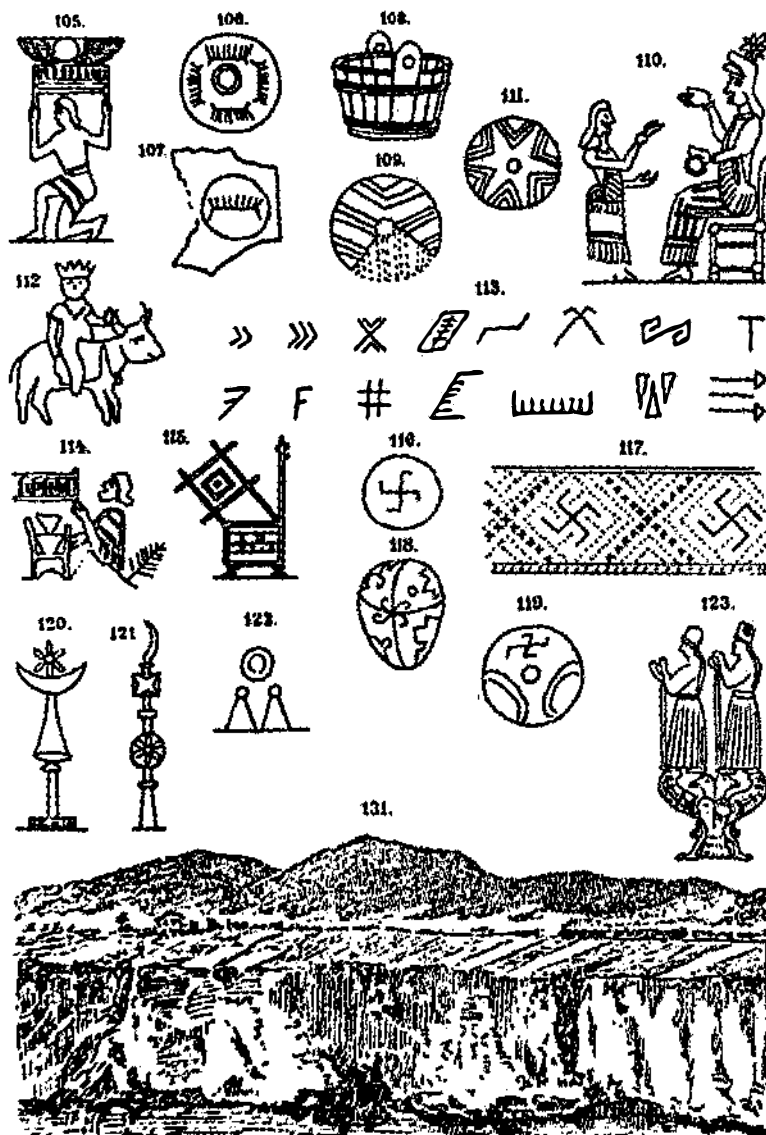

II.tábla

- 80. Istar-Vénusz félholdas fejdísszel /a Holdisten leánya, a Napisten női fele/
- 81. egy tordosi rituális agyagedény mitológiai alakjának szarvas fejdísze
- 85. a Nap gömbje /akkád/
- 86. a Nap gömbje tordosi/
- 87. a Nap gömbje /dák/
- 88. kun süveg
- 89. Szamos és Maros menti léces kapuk gömbös piramis-idomai
- 90. székelly kapuk pálma és csokor motívuma
- 91. babiloni-káldeai szent életfa / ~palóc házhomlokzatok fája, májusfa/
- 92. ciprusi életfa
- 93. trójai életfa
- 94. tordosi életfa
- 97. a Napisten emanációja egy babiloni pecséthenger életfáján, tulipánokkal
- 98. amulett-dísz az áldozópap karján → Oroszlán jegye
- 99. a Napisten emanációja oltártárgyként → Oroszlán jegye
- 100. életfa, fölött lebegő madár
- 101. tulipánfa fölött lebegő madár
- 102. oltár fölött lebegő madár
- 103. két láng fölött lebegő madár Egyiptomban: főnix, Attila lobogóján:
Turul vagy Karuly
- 104. babyloni pap áldozati tulipánja
- 105. a bayloni Prometheus legendája /Akkádia mágusai mondásaikkal tüzet tudtak lecsalni az égből oltáraikra!/

III. TÁBLA.

A lódnél őzelep látképe, a Maros partján a vasúti őrház alatti.

III. tábla

- 106. oltár egy trójai agyag gyöngyön
- 107. oltár egy tordosi edényen
- 109. tordosi agyag gyöngy /olvasó káld számokkal, jelképekkel/
- 110. vallásos szertartások jelvényei
- 111. trójaihoz hasonló tordosi gyöngyök / ~ török mecsetek gyöngysora/
- 112. Lunus, a perzsa Holdisten olvasója
- 116. tordosi svasztika
- 119. trójai olvasó svasztikával
- 120. mágusok „szentháromsága” /kúp, félhold, csillag/
- 121. székely házfödél homlokzati ívén: kerék, csillag, félhold
- 122. háromság egy smirnai érmén: a Nap és a Hold gömbös pyramisa,
fölköttük napkorong
- 123. kétfejű sas
- 131. látkép

TORMA ZSÓFIA EMLÉKKONFERENCIA 2007-BEN

2007. május 18-19-én a Magyarok Háza adott otthont annak a bizakodó hangulatú megemlékezésnek, melynek keretében a legelső magyar régésznő, Torma Zsófia munkásságát idéztük fel.

A rendezvény szervezői – a MVSZ Szent László Akadémiája, az Agyagtábla Baráti Kör és a Zürichi Magyar Történelmi Egyesület – a tordosi és a tatárlakai kultúra és leletek bemutatása mellett nyelvészeti, őstörténeti, módszertani és jeltörténeti kérdések megvitatásának is teret biztosítottak. A MBE Nagy Lajos Király Magánegyetemét a rendezvényen Záhonyi András képviselte.

A konferencia során megállapíthattuk, hogy eddig tévesen ismertük Torma Zsófia születésének időpontját. A gyászjelentés szerint ugyanis 68 éves korában hunyt el. Ezért az 1840-es születési év helyett ezentúl a valódit (1831-et) érdemes feltüntetnünk. Megtudtuk azt is, hogy Zsófia asszony sírját ma nem egykori munkásságának színhelyén, Szászvárosban, hanem szülőfalujában, Csicsókeresztúron találjuk.

A Megnyitóban Medvigy Endre a régésznő úttörő szerepét hangsúlyozta, miközben felidézte Jáki Gábor és Torma Zsófia: Sumer nyomok Erdélyben c. könyvét és Gyulai Pál válogatását Torma Zsófia levelesládájából.

Tábori László Makkay János Torma Zsófia munkáját méltató szavait idézte, ismertette Püspöki Nagy Péter gondolatait a kazárok istenvilágáról, majd felhívta arra is a figyelmet, hogy a konferencia ősszel folytatódik. A tervek között szerepel ugyanis, hogy egy ke-rekasztal-beszélgetés keretében a Magyar Tudományos Akadémia nyelvészei, történészei, régészei egy asztalnál ülve vitassák meg a mitográfusokkal, etnográfusokkal és az amatőr kutatókkal a magyar őstörténet és a Maros-menti feltárások (Tordos, Tatárlaka) régészeti, nyelvészeti kérdéseit.

34. kép. Torma Zsófia, az első magyar régésznő.

Szakács Gábor Bobula Ida megzenésített verseivel (Országok országa, Bujdosó ének) köszöntötte az egybegyűlteket.

Friedrich Klára Torma Zsófia zökkenőkkel teli életútjának részleteit tárta elénk.

Torma szakmai vitái Hampel Józseffel és Pulszky Ferencsel odáig vezettek, hogy a régésznő írásai nem kaptak helyet a magyar szakfolyóiratokban. A jelek összehasonlítását is tartalmazó munkáját Kolozsvárott nem kívánták kiadni – a kiadást támogató Fehérné Walter Anna pedig hiába kérte Vlassát, a tatárlakai leleteket feltáró régészt, hogy a kéziratot bocsássák rendelkezésére.

A Tordoson Torma Zsófiától tájékozódó német Reinecke tanulmányában meg sem említi a neki sokat segítő magyar régésznőt. Ennek a mellőzöttségnek az egyik következménye, hogy a tordosi kultúra a Nándorfehérvár (Belgrád) melletti Vinča-telepről, s nem a 30 évvel korábbi feltárások helyszínéről, Tordosról kapta a nevét.

Zsófia asszony a világ legelső régésznője, ráadásul magyar – de ezt a világ ma sem tudja!

25 férfi kérte meg a kezét – ő azonban azt a magyar tudománynak adta. A Kolozsvári Tudományegyetem végül díszdoktorrá avatta a „bogarászó kisasszonyt”. Az ünnepség napján ezzel lezárult egy korszak: megszűnt a férfiak „egyeduralma” a tudományban.

A tordosi, a dák, a trák, a trójai és a babiloni (mezopotámiai) kultúrák kapcsolatát tárgyalva Torma Zsófia sok értékes felismerésre jutott. Ipolyi Arnold szerint az ősrégészetről talpraesettebb munkát előtte még nem készítettek. Torma munkájának értékét nem csökkenti, hogy azóta több megközelítésén is túllépett az idő. Sírja a Bethlen melletti Csicsókeresztúr temetőjében őrzi emlékét. Szeretnénk, ha nemsokára egy szobor is emlékeztetne a legelső magyar régésznőre.

Kiss Irén Herodotos feljegyzései alapján adott képet a Kárpát-medence népeiről és szokásairól.

Farkasinszky Tibor a sumer őshazáról mondta el elképzelését.

Szekeres István az összehasonlító jeltörténet módszertanával ismerttetett meg bennünket.

Záhonyi András a tordosi leletek egy részének bemutatása után a tatárlakai korong csillagászati vonatkozásairól beszélt, melynek segítségével a leletek keletkezésének idejére (kb. Kr. e. 4500) is következtetett.

Az Erdélyben, a Szászsebes melletti Alsótatárlakán (románul Târtăria) előkerült agyagtáblácskák a Kárpát-medence legrégibb írás emlékei. 1961-ben a román régész, Vlăsa ásatásai során került elő a három kis méretű agyagtábla, 26 agyagszobrocska és egy tengeri kagylóból készített karperec kíséretében. A fényképek tanúsága szerint (amelyek a Turán 2001. május-júniusi szá-

mának borítóján láthatók) a Kolozsvári Történeti Múzeumban restaurált leletek sérülésmentesek. A szakemberek megállapították, hogy a három tábla helyi agyagból készült.

Erdélyi István szerint a leletek régészetileg az ún. Vinča-kultúrához tartoznak. Koruk Makkay János szerint kb. 5000 év, azonban egyes C14-vizsgálatok (Hans E. Suess amerikai kutató, San Diego-i Egyetem) akár kb. kétezer évvel ennél is régebbinek jelzik azokat.

A 7000 évesnek vélt tordosi szobor, a „Napba öltözött istenanya” azt jelzi, hogy a Tordos-Vinča kultúrában nagyon is tisztelték a Nap mellett a nőket és a női istenséget is (hasonlóan a mi Boldogasszonyunkhoz). Bizonyára innen származott az ötlet, hogy Badiny Jós Ferenc, az egykori argentínai professzor a korong feliratát az „oltalmazó Nagyasszonnyal” hozza kapcsolatba

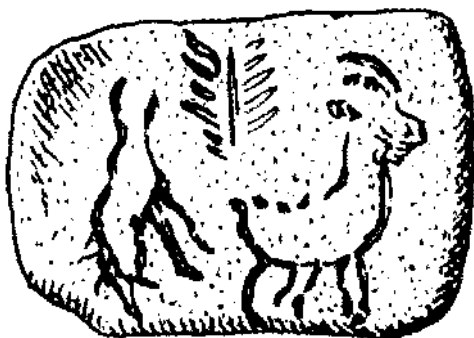
A tatárlakai táblák – akár 6-7000, akár „csak” 5000 évesek – kiemelkedő kultúrtörténeti emlékeink, és felirataik az ősi magyar szemlélettel rokon gondolatokat tolmácsolnak.

A következő két képen szereplő életfa és a négylábú emlős kozmikus-csillagászati jelkép (az életfa a Tejútra, és ennek a Napút felőli „bejáratára” utalnak a jelzőállatok)

A konferencián bemutatott képanyagot Tábori László régészeti és történeti kiegészítései tették teljesebbé. Makkay János nyo-

mán ismertette, hogy az agyag összetétele és az íróvessző eltérő volt Mezopotámiában és a Maros mentén, sőt az írásjelek formájában is fellelhetők kisebb különbségek. Mindezek az eltérések és a radiocarbonos kormeghatározás adatai felvetik a kérdést: lehet, hogy az írás ezen formája a Kárpát-medencében már előbb megjelent, mint Mezopotámiában?

35. kép. A felirat nélküli tatárlakai tábla.

36. kép. Uri pecséthenger életfával (kb. Kr. e. 3000).

Csáji László Koppány az őstörténet kutatásában bekövetkező paradigmaváltásról beszélt. Az ellenségkép keresése helyett (pl. ugor-török háború, finnugristák-sumer hívők vitái és hasonló „belső Trianonok”) összefogásra bízott.

Az igaz tudományban nincsenek tabu témák, nem építkezhet dogmákra – inkább jellemzi a (folyamatos) kommunikáció és a (jó szándékú) kritika. Hangsúlyozta az ókor és a középkor híd-

szerepét, a különböző neveken szereplő népek szerves (organikus) egységét. Kiemelte a rokonságkutatás fontosságát, melynek alapját a nyelv mellett a néprajzi, a régészeti emlékek, a népemlékezet, a kulturális örökség képezi. A sztyeppei népek ugyanúgy rokonaink, mint a kis, kihalás fenyegette finnugor néptörzsek. Őket sem szabad cserbenhagynunk – vallotta Csáji.

A lineáris gondolkodást (pl. népek hirtelen eltűnése, majd mások felbukkanása) váltsa fel a rendszerszemlélet (az etnogenetikus folyamatok nyomon követése). A népek ugyanis nem szoktak csak úgy, hirtelen kihalni – képviselői egymásba kapcsolódó „fogaskerékként” élnek tovább, különböző neveken. Gondolkodásuk, nyelvük, vallási képzeteik ezért maradhatnak fenn jóval a hatalmi szerepük megszűnése után is. Pl. a „lovas-nomád” civilizációt földművelő és nagyállattartó hagyomány kellett hogy megelőzze – nélküle ugyanis nem lett volna képes a hódításokra, a környezeti és geopolitikai nehézségek túlélésére. Ezt feljegyzések is bizonyítják – pl. írásos forrás tartalmazza, hogy a szkíták voltak a görögök legnagyobb gabonabeszállítói.

Kós Károly szerint túlélésünk záloga, hogy szellemileg-lelkileg „elitek” maradjunk.

A konferencia során egy érdekesítő beszélgetést is hallhattunk nemzeti sorskérdéseinkről. Bakay Kornél elmondta, hogy a múlt belső átélése nélkül jelenünk is bizonytalan. A régész-őstör-

ténész szerint a nemzet szempontjából vizsgálva a Torma Zsófia emlékkonferencia csak egy apró pont – azonban a TUDOMÁNY számára minden kis részlet fontos. Ezért mindnyájunk számára kötelező, hogy újragondoljuk tennivalóinkat. A belső erkölcsi pusztulás már ezer éve megkezdődött, azonban csúcsra igazán az elmúlt években jutott. Aki elemi önvédelmi jogairól is lemond, az jelképes öngyilkosságot követ el (ez a hungarocidium). A lakosság többségének önzése (március 15-én tele vannak a plázák, a megemlékezések helyszínei pedig üresek), a médiumok egyoldálúsága, a magyarországi egyházak nemzetközi gyökerei rossz jeleknek számítanak.

Mit lehet tenni egy ilyen helyzetben? Mindenkire ható, központi tényezővé kell tenni az igaz történelem oktatását. A nyelvismeret is alapvető fontosságú. A meglévő forrásokat mindenki számára elérhetővé kell(ene) tenni.

Az igazán nagy elme ki meri mondani, ha korábban tévedett (mint pl. Harmatta János professzor tette a kazár alávetettséggel és a „besenyők elől menekülő honfoglalóinkkal” kapcsolatban). A szomszédos országok történelemkönyvei és tankönyvei – érthető okból, a saját nemzeti elkötelezettség okán, a „győztesek jogán” – torzítanak.

A gyerekkori (iskolai) agymosás következménye, hogy az átlag szlovák, szerb, román, osztrák állampolgár felnőttkorban

zsigerből ellenszenvesnek tartja a magyarokat. A Trianon-szindróma persze lelkiismereti kérdést okoz a területszerzőknek is. Talán önigazolásukat keresik, amikor – az egykori áldozat rossz hírét keltve – történelemtorzításait sok nyelven eljuttatják a világ szinte minden könyvtárába. Ezek után nincs mit csodálkozni, ha az egész világ közönyösen nézi a magyarverést, a szobordöntéseket, a múlt gyalázatos tetteinek elhallgatását.

Az Őstörténetünk régészeti forrásai I-III. és a nemrég elkészült ötödikes, illetve hatodikos, nemzeti megközelítésű történelemkönyvek csak néhány ezer példányban készülhettek el. Szlovákra, románra, szerbre, németre fordításuk és további pontosításuk elemi magyar érdek lenne – ez a feladat még a határon túli kisebbségek szakembereire vár.

Veres Péter hozzászólásában kifejtette, hogy a „tudomány központi irányítása” nem kommunista találmány – pl. Trefort Ágoston minisztersége idején már létezett. Az emigráció jó szándékú kutatóinak szakmai felkészültségét hiányosnak bélyegezte. Az ELTE Őstörténeti Tanszékének felállításával kapcsolatban kifejtette, hogy az Antall-kormány idején éppen Györffy György szólt ellene, azt sürgősen tartva.

Az elhangzott előadásokban egy érdekes elképzelés is megjelent, mely szerint a sumer nép és a magyarság etnogenezise is a Kaszpi-Aral térségben ment végbe. Az előadásokból és a hoz-

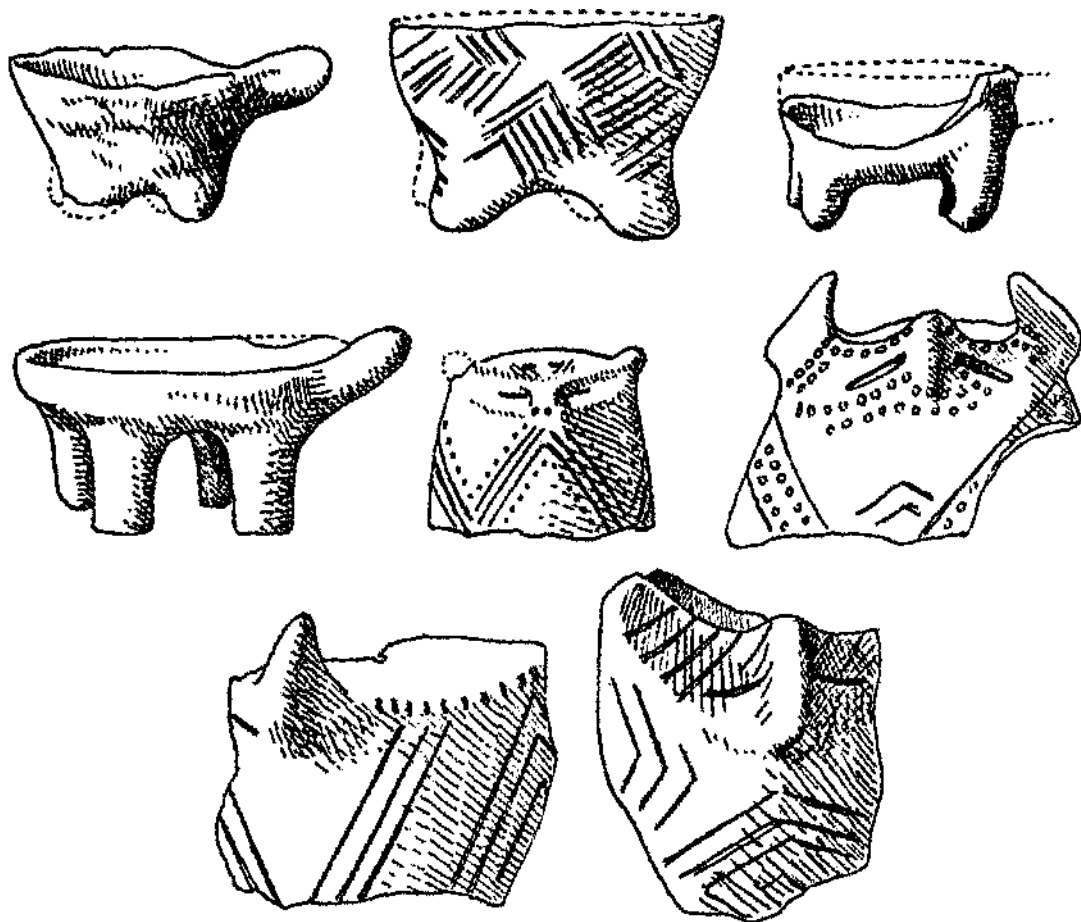
zászólásokból úgy tűnt, hogy mindezek kapcsolatba hozhatók a szkíta-szarmata kultúrkörrel. (Bakay szerint a szkíta kultúra a Kr. e. I. évezred első harmadától kezdve egységes.)

A konferencia zárásaként Kanalas Éva csiksomlyói búcsújáró énekeket adott elő.

A konferenciáról az Árpád Hírtelevízió helyszíni közvetítést adott. Az Árpádhír televízió közvetítette és rögzítette a konferencia teljes anyagát /az interneten: www.arpadhir.hu/. Ennek óriási a jelentősége: az előadások így élőben követhetőek a világ minden olyan pontján, ahol áramellátás és számítógép létezik. Köszönet érte az Árpád Televíziónak!

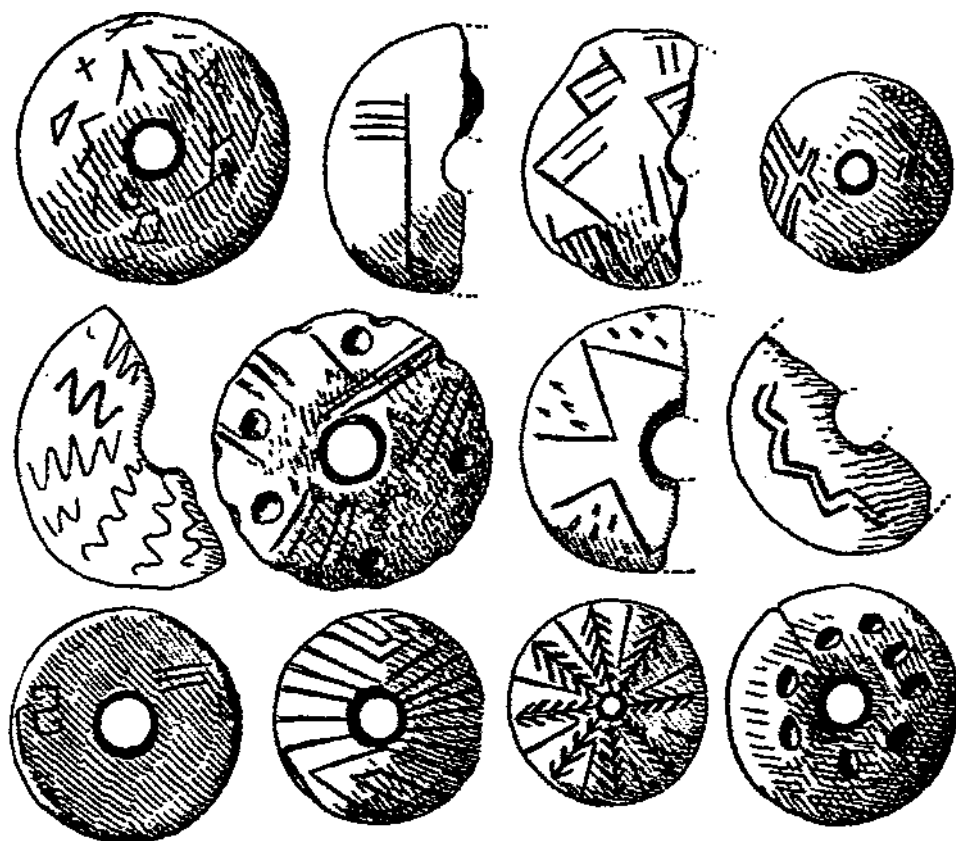
37. kép. A Torma-család síremléke Csicsókeresztúron

Clay vessels on legs and containers with horned faces (Tables 97, 102).

Lábas agyagedények és szarvas, arcképes edénytöredékek.

38. kép. Lábas agyagedények és edénytöredékek
Torma Zsófia gyűjteményéből

Fish net or spindle weights with markings (Tables 128, 127).

Hálósúlyok, vagy orsónehezékek jelekkel

39. kép, Korong alakú tárgyak (orsónehezékek és hálósúlyok) Torma Zsófia gyűjteményéből.

Anthropomorphic and theriomorphic idols (Tables 139, 140, 143).
Ember- és állatformájú kultikus szobrocskák.

40. kép. Ember- és állatformájú kultikus szobrocskák
 Torma Zsófia gyűjteményéből.

FORRÁSOK

- Erdélyi I.: Sumer rokonság?, Akadémia K., Budapest, 1989.
- Erdélyi I.: Vincsa-kultúra Tatárlakán. In: Turán, 2001/2.
- Erdélyi I.-Ráduly J.: A Kárpát-medence rovásfeliratos emlékei a Kr. u. 17. sz.-ig, Masszi, 2010.
- Érdy M.: A sumír, ural-altáji, magyar rokonság kutatásának története, Gilgamesh, New York, 1974.
- Fehérné Walter A.: Az ékírástól a rovásírásig I-II., Buenos Aires, 1975
- Forrai S.: Az ősi magyar rovásírás az ókortól napjainkig, Antológia K., Lakitelek, 1994.
- Friedrich K., Szakács G.: Kőbe vésték, fába rótták... Magánkiadás, Budapest, 2005. A benne szereplő tanulmány címe: Tatárlaka titka, 48-83. o.
- Friedrich K.: Tatárlaka titka, Ébredés, Békéscsaba, 2006.
- Götz L.: Az alsótatárlakai képírástos táblák keltezése a környező régészeti műveltségek leletösszefüggéseinek tükrében, A ZMTE 5. Magyar Östörténeti Találkozója, Altenberg, 1990.
- Götz L.: Keleten kél a Nap, Püski K., Budapest, 1994.
- Gyenes J.: Mégegyszer (?) a tatárlakai korongról, Köttött Kéve, 1996. december 19.

- Gyenes J.-Feleki E.: Oriéntól Tatárlakáig, Magánk., 2009.
- Harmatta J.: Neolit-kori írásbeliség Közép-Európában. In: Antik tanulmányok, Budapest, 13 /1966.
- Knight, C.-Lomas, R.: A múlt üzenetei, Gold Book Kft, Debrecen, 2001.
- Labat, R.: Manuel d"épigraphie akkadienne, Imprimerie N, Paris, 1948
- Mandics Gy.: Róvott múltunk, Irodalmi Jelen K., Arad, 2010.
- Makkay J.: A Tartariai leletek, Akadémia K., 1990.
- Marton V.: A sumír kultúra története, MBE, Miskolc, 1998.
- Rumi T.: Két kör (Napjelképek rendszer, Naprendszer-jelképek), Imagent Kft., Budapest, 2007.
- Torma Zs.: Sumer nyomok Erdélyben, Magyar őskutatás, Buenos Aires, 1972.
- Varga Cs.: Jel, jel, jel, avagy az ABC 30 000 éves története, Fríg K., 2002.
- Varga G.: Bronzkori magyar írásbeliség, Írástörténeti K., Budapest, 1993.
- Záhonyi A.: Ősi titkok nyomában, MBE, Miskolc, 2005.
- Záhonyi A.: Cosmic Model on the Tartarian Tablets /The Oldest Scripts of Europe on a Clay Disk of Tartaria (Alsótatárlaka), Transylvania/ In: Art and Science, 2009 /1-4, Editors: Rebielak, J., Lugosi, G. and Nagy, D.

ÖSSZEFOGLALÁS:

Írásomban az 5-7000 évesnek tekintett tatárlakai korong csillagászati üzenetének eredtem nyomába. Jelmondatom egyszerű: nyomozz a Kr. e. 7. évezred Napútján és környezetében! A korong rajzolataiban az Ikrektől a Nyilasig egymás után következő csillagképeket és szomszédjaikat sikerült felismernem.

Mindezt a megközelítést megerősítették a korong jelei, melyeket sumer képjelként is értelmeztem. A Nyilas, a Kos és – az Oroszlán alatt húzódó – Hidra csillagképek nevének felismerésével sikerült a korong használatának és keletkezésének idejére vonatkozó utalást találni. A korong korára vonatkozó, a precesszió alapján „kódolt” üzenet szerint a korong kb. 6500 éves.

RÖVIDÍTÉS:

L: René Labat: Manuel d'Epigraphie Akkadienne, Paris, Imprimerie Nationale, 1948. (Epigráfiai kézikönyv, mely egyben sumer-akkád francia szó- és jeltár is)

IRODALOMJEGYZÉK

Makkay János: A tartariai leletek, Akadémia Kiadó, Budapest, 1990

- Baráth Tibor: A magyar népek őstörténete, kiadta: Somogyi Zoltán, New York, 1997
- Forrai Sándor: Az ősi magyar rovásírás az ókortól napjainkig, magánkiadás, Budapest, 1994
- Harmatta János: Neolitikori írásbeliség Közép-Európában? Antik tanulmányok 13. 3., 1966
- Badiny Jós Ferenc: Igaz történelmünk vezérfonala Árpádig, Orient Press K., 1996
- Gyárfás Ágnes, Nagyné Fülöp Krisztina, Záhonyi András: Nungal, Ningirsu, Nefrot, Ménrót, Nimród, Ősi Gyökér 2002/4
- Paksi Zoltán: Égi utak csillagüzenetei, Sárosi és fiai, Fót, 2001
- Érdy Miklós: A sumír, ural-altáji, magyar rokonság kutatásának története, Gilgamesh, New York, 1974
- Záhonyi András: Ősi titkok nyomában, Miskolci Bölcsész Egyesület, Miskolc, 2005
- Rumi Tamás: Két kör, Imagent Kft, Budapest, 2007
- Friedrich Klára, Szakács Gábor: Kőbe vésték, fába rótták..., Magánkiadás, Budapest, 2005

THE OLDEST SCRIPTS OF EUROPE ON A CLAY DISK OF TARTARIA (ALSÓTATÁRLAKA)

Abstract: In 1961 N. Vlassa and others discovered 3 clay tablets at Tartaria (Alsótatárlaka) in Transylvania, Roumania. The clay tablets were found in the river flats (tide lands, flood area) of the Maros river. The three tablets had been made of local clay. The published papers show contradictory details therefore I suggest to read an astronomic message on these tablets.

INTRODUCTION

In 1961 N. Vlassa and all. discovered 3 clay tablets in the river flats (tide lands, flood area) of the Maros river, at Tartaria (Alsótatárlaka) in Transylvania, Roumania (Makkay2, 1990). The three tablets had been made of local clay. There are early interpretations of the runic scripts on the 3 tablets.

In this work **I study one of the 3 tablets**. It has circular circumference. According to my research the script on this circular tablet contains double script. One script is the interpretation of the celestial constellations.

The other is the naming of the constellations in an old language, probably Sumerian. Similar tablets have been found in Tordos (only some miles away from Tartaria) by Zsófia Torma, the first Hungarian female archeologist in 1875.

The importance of the tablets of Tartaria (Tatárlaka) is coming from the fact that these tablets may be old traditional Hungarian cultural relics surviving from the ancient times and expressing an ancient world view. They may prove connection between the Mesopotamian tradition and the culture of the Carpathian Basin. In the antiquity there were more commercial routes connecting Mesopotamia and the Maros valley.

About the archeological excavations, the descriptions of the finds you can read in János Makkay's book entitled *The Finds of Tartaria*.

EARLIER INTERPRETATIONS OF THE SCRIPTS

In the book written by Klára Friedrich (entitled *Kőbe vésék, fába rótták...*, published by G. Szakács, 2005) we can find a comprehensive summary of the interpretations.

Tibor Baráth says there are runic marks on the tablets of Tartaria (Tatárlaka). In his interpretation there are ligatures on the tablets with the following meaning:

„God arrives this direction beyond 10 parcel (?) at 4 o'clock, in the Cancer zone.”

Baráth's main merit is that he treats the rectangular and the circular tablet together. He gives an astrologic interpretation (see the Sun and the Cancer).

The interpretation of the rectangular tablet by Baráth:

„The Sun /the Lord of the Sky/ „comes” here, to the hole of light rays, in the sign of Cancer.”

Concerning the interpretations some methodical questions arise: Baráth handles the bore-hole as a sign too (with the meaning for, before). Later (on the right side of the disc, twice) he interprets the same circular sign as the Hungarian vowel ó /o:/.

He makes the phonetic value „r” correspond to quite different signs.

According to Baráth the Latin L (and not the runic mark L) corresponds to phonetic value „L”.

We can not find any explanation for his taking only four out of the five vertical lines (see the upper right quarter).

Baráth's readings are a bit confused (see „beyond 10 parcel” e. t. c.). (See Tibor Baráth: *A magyar népek őstörténete*, Zoltán Somogyi, New York, 1997, pp. 130-131 and Tablet 13).

According to Sándor Forrai the disc includes the Hungarian runic marks Z, Ny and Gy (and as ligatures B and P, and in the up-

per right quarter, Ly). (See Sándor Forrai: Az ősi magyar rovásírás az ókortól napjainkig, Private publishing, Bp., 1994, pp. 23-24)

But why can not we correspond runic marks to all of the symbols on the disc? – the question arises.

If we consider the V-shape form in the upper left quarter as a sign (and not as a scratch), the sign S of the Hungarian runic writing emerges on the tablet. This interpretation is made by Klára Friedrich, after the publishing of Forrai's book.

In my opinion this V-formed object can represent the Zodiac sign Aries.

Ferenc Badiny Jós comment is: if we identify Hungarian runic marks on the disc of Tartaria (Tatárlaka), we can not consider the script as a Sumerian pictographic one.

Prof. János Harmatta also handles the three tablets of Tartaria (Tatárlaka) together. The picture of Tablet 3 (a tree of life with two animals) and the scriptures of the two tablets are in harmony in Harmatta's interpretation, which is about a sacrificial offering to Mesopotamian Gods. (See János Harmatta: Neolitikori írásbeliség Közép-Európában? *Antique studies*, 13. 3. 1966). /Picture 2/

Harmatta uses the Accadian names of the Gods (Palil, Usmu and Samas) – but he considers the find of Tartaria as a Sumerian relic with Sumerian ideograms. In Labat's and Deimel's dictionaries we can find their Sumerian equivalents:

Palil = IGI, Usmu = ARA, Shamash = UTU

According to Hruška the script of the disc is about agricultural actions and provisions. This approach „deconsecrates“ the ancient message of the tablet of Tartaria, the names of the Gods are not to be thought of.

By Ferenc Badiny Jós the disc „speaks“ about Our Lady who is glorious and protecting (see Ferenc Badiny Jós: *Igaz történelmünk vezérfonala Árpádig*, Orient Press, 1996, p. 203).

There is a comment on the wellknown tablet of Badiny:

In the 8th line at L.353 the meaning „face, take care of, watch over“ belongs to the 9th line L.449 IGI meaning „eye, see, face, take care of, watch over“.

So the meaning „God ARA-Usmu“ (the Janus-faced God of Beginning and End) is missing at L.353, though this God has an important role in Harmatta's interpretation.

Some researchers explain the solar character of the Sabirs' faces with the help of the previous table. (ŠA.PIR = L.353 ŠA face + L.381 PIR Sun). But this argument is unwarrantable: because of the slipping line the meaning „face“ does not belong to the sign L.353 in the tablet mentioned.

The sha is present mainly as a phonetic value at L.353 (and not as a Sumerian reading).

Anyway Badiny „mixes“ the method of Hungarian reading (e. g. L.480 DIS = dics, L.295 PA = fő, L.74 PAR = pár and MAŠ = más) with the interpretation of the Sumerian dictionaries (e. g. L. 396 ŠAR = teljesség, L.411 BUZUR = titok).

In Friedrich's interpretation Hungarian runic marks (Z, Ny) and simple drawings (rain, bow, fire) are mixed. But she can not explain, why the manufacturer (the epigrapher) of the round formed tablet used a heterogeneous method.

AN ASTRONOMIC APPROACH

As a co-author of Ágnes Gyárfás and Krisztina Nagyné Fülöp (Nungal, Ningirsu, Nefrot, Ménrót, Nimród, In: Ősi Gyökér 2002/4, pp. 64-71) I was able to express my ideas about the script in the lower left quarter, which shows us the name and the form of the constellation Sagittarius. In this article I am going to develop the 3 years' old explanation and I try to give a complete astrologic interpretation of the signs on the disc of Tartaria (Tatárlaka) in a uniform and systematic frame.

The basis of the method is the idea that the signs in the circular archeological finds – e. g. the disc of Tordos (Transylvania), Knossos (Greece), the clay seal print of Karanovo (Bulgaria) – can be interpreted as celestial maps.

In my approach the disc of Tartaria (Tatárlaka) belongs to that series too.

In the following investigation I use the analogical way of thinking parallel with the rational one. I consider not only the 12 signs of the Zodiac, but the other constellations too.

According to Zoltán Paksi (Égi utak csillagüzenetei, Sárosi and Sons, Fót, 2001) the symbols and forms in the astronomic maps representing the signs of the Zodiac and the constellations do not give us enough basis to understand the ancient mythological events because the fine details have „disappeared“. E. g. the present form of the Aries (the V-shaped horn) is quite different from the ancient Aries-representation: an animal having a head, a trunk and legs.

Of course the stars – situated very far from each other – form different „drawings“, according to the accepted level of brightness, taking into account on the luminosity scale. Among them we can find the wellknown astrologic signs (e. g. Aries – without the legs and the head).

Concerning the Orion in the astronomic maps we can find only the „body“ of the celestial Nimrod – without his bow and arms. The missing details do not allow us to understand ancient mythological stories.

GOOD QUESTIONS – GOOD ANSWERS

If you put a wrong question you can not get the right answer. But a „good question” gives us the chance to get an appropriate or adequate answer.

I started to find a „good question”, i. e. to look for the transformation of the signs on the disks of Tartaria (Tatárlaka).

The result: on the disc we can find the constellations from Auriga (Gemini) to Archer (Sagittarius) one after the other, as they follow each other in the starry sky!

The idea is strengthened by the linguistic analysis: the Sumerian pictograms can be interpreted as Sumerian names of constellations (Hydra, Archer, Aries).

THE SIGNS OF THE DISK (OF TARTARIA) AND THE CONSTELLATIONS

Let's compare the photo of the disks of Tartaria (Figure 1) and a detailed map of stars (Figure 2)! Starting at the upper left quarter and going clockwise we can discover the same forms as the constellations being present in the starry sky at night. So we suppose the disc was used as an amulet and through the center hole (in the centre of the „target pointer” one can observe the starry sky.

Can we make the signs of the disc and the constellations correspond to each other? The experiment was successful: on the disc we can find all the constellations of the starry sky, from Auriga to Archer! Namely Gemini, Hydra (above it Corvus, Crater, Sextans and Cancer), Libra, Lupus, Serpens with Corona Australis, (the tail of) Scorpius and Sagittarius.

The line is complete, Leo is „represented” by Hydra (which is situated under Leo), Cancer is one of the „four small forms” under Hydra.

We can observe that the configuration of the disc does not represent the present Zodiac, it goes a bit below the Ecliptic. So Virgo is represented by Corvus on the disc of Tatárlaka.

When can we observe the above mentioned constellations in the sky? In the second part of the Geminian world period (the supposed time of manufacturing and use), at the vernal equinox (the beginning of the spring /Aries/ during the year) Auriga was behind the Sun.

So we can understand the refined procedure of the manufacturer: his message is at the same time astronomic and linguistic, and besides it gives information about the time of manufacturing. When could the constellations mentioned (from Auriga to Sagittarius) have been observed in the sky at once? The answer: at the vernal equinox in 5000-4500 B. C.!

THE LINGUISTIC ANALYSIS OF THE SUMERIAN PICTOGRAMS

The signs on the disc of Tartaria (Tatárlaka) can not be totally identified as Hungarian runic marks. So I decided to „read” them as Sumerian pictograms.

In the lower left quarter we see an arrow-head form representing Sagittarius.

The Sumerian reading is pa3PA, where pa³ (L.450) – as phonetic complement – indicates that we have to take the reading PA in the case of L.295 (and not UGULA, SIG3 e. t. c. readings). Among the meanings of the PA we can find „of course” Sagittarius, as the short name of the constellation.

The double cross in the quarter – as Sumerian pictogram – represents Sagittarius, and formally the tail of Scorpius (and some stars of Crux), being situated beside Archer.

The readings of the signs in the upper left quarter are (HUN. GA). It is the Sumerian name of Aries. But the drawing does not represent Aries but Auriga and Gemini. Where is Aries?

To get a right answer, Klára Friedrich’s idea gave me a big help: there is a little „V-shaped“ sign in the upper left quarter, which forms Aries in the left side of the quarter.

WHAT COULD BE THE REASON FOR THIS „HIDDEN MESSAGE“?

The beginning of the Aries-period in the little (normal) year – the vernal equinox – is an important date. Why can we not look for the above mentioned constellations in the sky on March 21st after sunset (e. g. looking through the hole of the disc of Tartaria /Tatárlaka/)?

By the noble intention of the manufacturer we can determine the time of making and using the disc: the constellations mentioned (between Auriga and Sagittarius) were fixed on the disc in order to „write” a message for the succeeding generations, i. e. to give an the oppurtunity of decoding the time of manufacturing!

If signs of the upper left quarter had meanings in connection with Gemini or Auriga only (without the „V-shaped” form), we could not determine the time of observation: the vernal equinox at about 5 000-4 500 B. C.

In several ancient cultures the beginning of the spring was the starting point of the year. The 1st of January does not have any connection to the behavior of nature (as all of the artificial objects and habits of our „virtual” era).

The shape of the signs in the upper right quarter reminds us of the long, extended form of the constellation Hydra. Under it

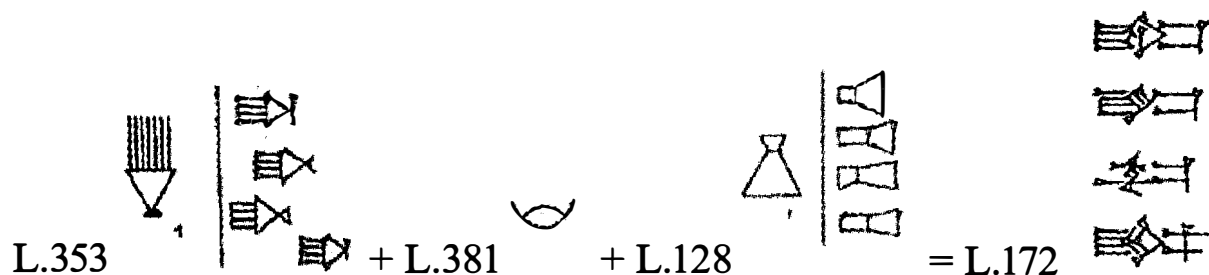

(in the rectangular formed celestial map above it, because in the circular map they are upside down) we can observe four forms of small size: Corvus, Crater, Sextans and Cancer. After that recognition it is not a surprise that the shape of the pictogram L.374 (Sumerian reading: MUŠ) has the meaning Hydra („gliding” under Leo in the starry sky).

The lower right quarter represents Libra, Lupus (or Centaurus), Serpens (and Ophiuchus).

Let's compare the drawings in this quarter with the Sumerian pictogram L.172 BIL! As a long sign we can consider it as a ligature. So we can divide it into two parts because such a long sign can only be put on the disc in two parts. Following this procedure we can read the two signs in the lower quarters together as PA.BIL (which means Sagittarius).

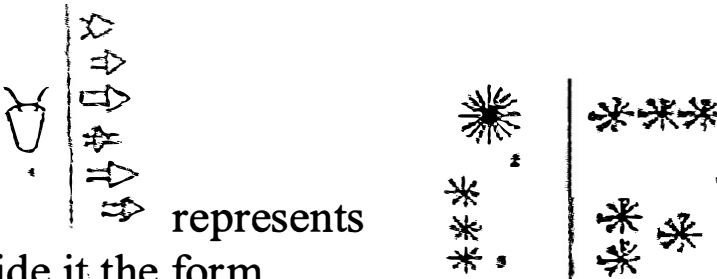

The short name of the Sagittarius is PA, the longest name is PA.BIL.SAG.

THE FUTURE

One of the main tasks in the future will be the thorough investigation of the rectangular tablet of Tartaria (Tatárlaka). The best starting point to that is Harmatta's interpretation, by which the script of the tablet is about votive offers for the God Enlil (see János Harmatta: Neolitikori írásbeliség Közép-Európában? *Antique Studies*, 13.2. 1966).

The first step is encouraging. I have found astronomic meanings for two signs in the centre of the tablet:

 The animal head represents (of a double or triple star) is supposedly **Pleiads**.

Interpreting the above mentioned forms as Sumerian ideograms we find L.297 GUD, GU4 /one of the meanings is the short name of the constellation Bull/, and L.129a MUL.MUL /it means Pleiads/.

That means the forms (as constellations) and the meanings of the pictograms (as names) refer to the same celestial objects!

Concerning the other signs I suppose Orion (right) and Aries (left) can be among the constellations which can be identified in the rectangular tablet of Tartaria /Tatárlaka/.

SUMMARY

In this writing I have been looking for the astronomic secrets of the 5-7000 years old tablets of Tartaria (Tatárlaka). Among the signs I have recognized the constellations between Auriga (Gemini) and Sagittarius /and their environment/.

This hypothesis has been based on the signs of the disc. Sagittarius, Hydra (under Leo) and Aries are present not only as „forms”, but as Sumerian pictograms – representing the same constellations as „forms” – too.

By the help of this recognition I was able to „read” the message of the disc referring to the time of manufacturing and use (about 5000-4500 B. C.).

ABBREVIATIONS

L = Labat, René: Manuel d'Epigraphie Akkadienne, Paris, Imprimerie Nationale, 1948. (Sumerian-Accadian-French dictionary and picture-collection.

REFERENCES

- M., Érdy: A sumír, ural-altáji, magyar rokonság kutatásának története I., Gilgamesh, New York, 1974. /The Sumerian, Ural-Altaic, Magyar Relationship: a History of Research, Part I./
- J. Makkay: A tartariai leletek, Akadémia Kiadó, Bp., 1990 /The Finds of Tartaria/
- J., Harmatta: Neolitikori írásbeliség Közép-Európában? Antique Studies, 13.2. 1966. /The written literature of the neolithic age/
- K., Friedrich, G., Szakács: Kőbe vésték, fába rótták... Published by G. Szakács, 2005. /Graved on stone, carved on wood.../
- T., Baráth: A magyar népek őstörténete, Zoltán Somogyi, New York, 1997. /The prehistory of the Hungarian people/
- S., Forrai: Az ősi magyar rovásírás az ókortól napjainkig, Private publishing, Bp., 1994. /The ancient Hungarian runic script from the antiquity to the present time/
- Á., Gyárfás, K., Nagyné Fülöp, A. Záhonyi: Nungal, Ningirsu, Nefrot, Ménrót, Nimród, In: Ősi Gyökér /La Raiz Ancestral, Ancient Root/, 2002/4
- Z., Paksi: Égi utak csillagüzenetei, Sárosi and Sons, Fót, 2001. / Astrological messages of celestial paths/

- F., Badiny Jós: Igaz történelmünk vezérfonala Árpádig, Orient Press, 1996. /Headlines of our true history – from the early beginning to Árpád's time/
- Zs., Torma: Sumer nyomok Erdélyben, Magyar Őskutatás, Buenos Aires, 1972. /Sumerian footsteps in Transylvania, translated from German by István Foyta/
- A., Záhonyi: Ősi titkok nyomában, Miskolci BE, 2005. /Ancient secrets/

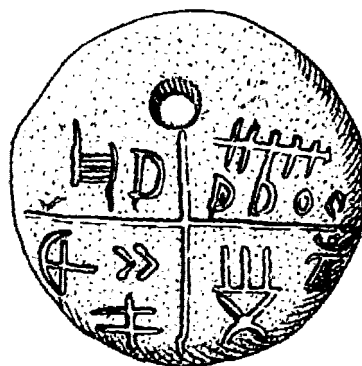
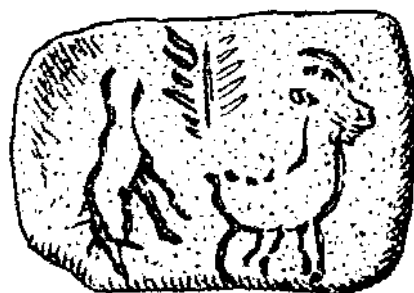
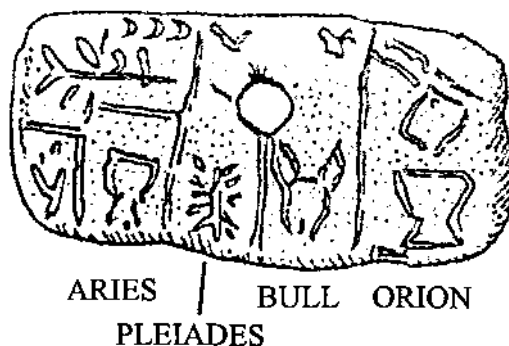

Figure 1.
The disc of Tartaria (Alsótatárlaka)

Tree of life with animals

Figure 2.
The two rectangular tablets of Tartaria (Alsótatárlaka) The figure are taken from Miklós Érdy's book /A sumír, ural-altáji, magyar rokonság kutatásának története, Gilgamesh, New York, 1974, p. 486./. Many thanks for it.

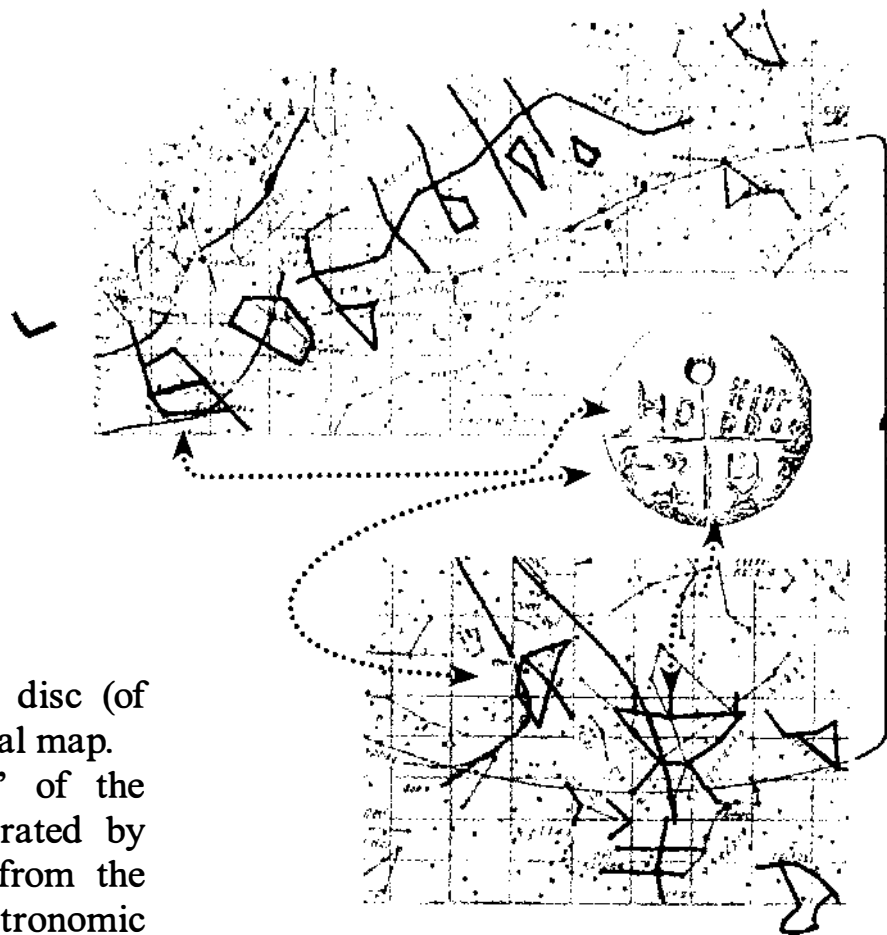

Figure 3.

The drawings of the disc (of Tartaria) in the celestial map.

The „connection” of the single stars demonstrated by lines slightly differ from the „drawings” in the astronomic maps. In this sense the celestial figures are a bit „subjective”. But if we compare the celestial maps of the Middle Ages and the modern maps of the starry sky, the difference is more significant than that between my – a bit „subjectively” drawn – map and the modern „official” one. My approach gives more information than the simplified star-maps of our epoch, which neglect ancient mythological aspects.

2200 Ft

Tegyük egymás mellé a tatárlakai korong fényképét és egy részletes csillagtérképet!

Haladjunk a korongon a bal felső negyedből indulva az óramutató járásának irányában. Meglepve tapasztalhatjuk, hogy a tatárlakai korongon ugyanazokat az alakzatokat látjuk, mint amelyeket a Kr. e. 7. évezred tájékán az emberek láttak az éjszakai csillagos égbolton, az Ikrektől a Nyilasig bezárólag.

Ezt a felismerésemet a téglalap alakú tábla jeleinek csillagászati értelmezései is igazolják. A tábla és a korong jeleire pillantva levonhatjuk a végkövetkeztetést: egy ősi kozmikus világmodell áll előttünk.

A 25920 éves nagyév
során Kr. e. 4500 kö-
rül nem a Kis Med-
ve, hanem a Sárkány
„lábát” alkotó csillag
töltötte be a Sarkcsil-
lag szerepét.